

20.464

Ala ley Gyaly 4

Muy Señor mio
y mi Dueno.

Peris

Handwritten text at the top of the page, possibly a date or reference number, written in a cursive script.

Handwritten text in the middle of the page, appearing to be a signature or a name, written in a cursive script.

Foll. 20.464

ASCETICON
THEOLOGICUM
EX

SELECTISSIMIS CLARISSIMORUM
VIRORUM POSITIONIBUS CONCINNATUM,

QUO

RESOLUTI Dr.^s JOANNIS DE BACCONE,
Theologicum Syste^ma, publicae Sapientum Excedrae
vindican^dum

PROPONIT

Fr. ANTONIUS MUTUS,
ET XIMENIUS,
CARMELITICAE SCHOLAE THEOLOGUS,

CUI

PRAESES ADERIT

R. A. P. Fr. JOANNES GIL
IN SAC. THEOLOG. PRAESENTATUS.

AGONIS LOCUM PARABIT ORCELLENSE
Carmelitarum Templum. Die 21 mensis Junii,
Anni Domini MDCCLXXIII.

Cum facultate Sanctae Inquisitionis.
MURCIAE: APUD FRANCISCUM BENEDICTUM,
via Argentaria.

A S S C E T I C O N

T H E O L O G I C U M

E X

S E L E C T I S S I M I S C L A S S I S I M O R U M

V I R O R U M P O S I T I O N I B U S C O N C I N N A T U M

Q U O

R E S O L U T I D I : J O A N N I S D E B A C C O N E

Theologicum Systema publicae sapientiae Facultate
vindicandum

P R O P O N I T

F. ANTONIUS MUTUS,

ET XIMENIUS,

CARMELITICAE SCHOLAE THEOLOGUS,

C U I

P R A E S E S A D E R I T

R. A. P. F. JOANNES GIL

IN SAC. THEOLOG. PRAESENTATUS

AGONIS LOCUM PARAVIT ORCELLENSE

Cambricatum Tempium. Die 21 mensis Junii

Anni Domini MDCCXXIII.

MURCIAE APUD FRANCISCUM BENEDECTUM

via Argentea.

REVERENDISSIMO
P. F^R. VINCENTIO
PENELLA

Sac. Theologiae Mag., & Doct.,
Carmelitarum Ordinis Definitori
Generali, Hispaniarum olim Ad-
sistenti pariter Generali, dignissimo
nunc temporis Aragonum Pro-
vinciae Praefuli, caet.,
caet., caet.

FELICITATEM.

*A Epè mecum cogitavi, Reverendis-
sime Pater, priusquam innanitati
meae, hac via ad celsitudinem Tuam
accessum patere posse cognoscerem,
cujus sub auspiciis Aetio haec Litte-
raria prodire deberet: occurrebant
mihî saepenumero praestantissimi vi-
ri, digni certè, quibus praestantiora etiam exhiberentur*

ob-

obsequia , sed ad illorum tamen praesidium convolare haec
procrastinabat , ut opportuniori tempore incedens , jucundius
nancisceretur hospitium. Hanc quamolvebam pectore co-
gitationem , amantissimo Magistro meo , Aetionis ejusdem
eruditissimo , mihiq; semper munifico , Praesidi , non se-
mel significaveram , & huic ipse consilio , frigidè , ut ego ,
semper acquiescebat , cum ecce interea TUAM erga ipsum
benevolentiam experimento comprobans , frequentissimis
TUAE erga eum dignationis exhibitionibus commotus ,
has Theses , eruditionis suae in discipulorum minimum , cu-
jus , & ipse in agone dexteram cinget , immissam scin-
tillam , nomini TUO praeclarissimo inscribere , avidissime
decrevit , hanc animi sui erga TE gratissimi significatio-
nem exhibere adipiscens , interea dum ampliora negantur.
Ad illum tunc temporis ipse de hac re sciscitaturus accessi ,
ac nedum ex intimo effuderam pectore verba , cum respon-
det illico : apud nullum potius , quam apud Tuam benigni-
tatem gratum experturas domicilium. O ! jucundum mihi ,
lubentissimumque responsum ! O ! prudentissimum consilium ,
in quo maxime illud completum est : Vir consilii non
disperdet intelligentiam ! O ! eloquium ad cujus auditum
omnes à me statim haesitationis caligines evanuerunt ! Hic
pedem fixi : hic metam mihi designavi : Ab hinc suavis
mihi coepit esse studiorum molesta tractatio ; nec modo
TUI recordatio abstergebat laborum molestias , sed effi-
ciebat etiam laborem mollem , atque jucundum ; cum ete-
nim ad illum manum adjicere vellem TU mihi occurrebas
non eo solum dignus munere , sed in cujus etiam nomine

vigiliae mae gratius apparerent. Postquam hoc mei er-
ga TE amoris specimen exhibere destinavi, quotiescum-
que litteris vacandum erat, aut ego TECUM, aut TU
mecum eras, TU addebas aculeos, TU torpentem exci-
tabas, TU ne oscitare quidem me sinebas, tanta est in
TE etiam absentem reverentia. Sed quid non praesta-
rem dum Celsitudinem TUAM, qua meam exiguitatem
obumbrari oportet cernebam? dum honorificentissima mu-
nera, quibus fungeris, esque functus perspiciebam? dum
amplissimum TUUM considerabam meritum, quod nul-
la planè exaequare potest oblatio? Vacare utique non li-
cet, difficilli provincia suscepta: at haec, quam cepe-
ram ingens erat profecto; quodnam enim opus, quaenam
oblatio, aut quae saltem lingua TUAM, ut par est
exprimere potest Amplitudinem? Me planè ineptum ag-
nosco prae illius latipotentia: nam, ut eximia plura lau-
dis TUAE praeconia sileam, ut quae minus instituti ra-
tio patiatur, cum possem sive generis primordia profer-
re, sive TUOS edocentis doctrinae radios opponere, si-
ve alia sexcenta Amplitudinis TUAE monumenta me-
morare; illud certè praetereundum non est, quod nullum
in Provincia nostra extitit munus, quo pluries condecora-
tus non fueris, seu, ut melius loquar, quod ipse potius
non decoraveris: Non semel Religiosi Iudicis Officium
TE meruit habere obeuntem; non semel Alonense Coenobium
antistitem TE meruit accipere; non semel Amplissimum,
mihique semper venerandum Valentinum Sodalitium TE
praesulem meruit nancisci, regnique nostri universa Reli-
giosa

giosa Familia TE sortita est moderantem: inter haec vero quanta TE prudentia gessisti! quanta benignitate! quanta affabilitate! ipsi quibus praeras testes perspicui sunt. Nonne illic in TE effulsit regularis vitae observantia? Mira in Deum pietas? Singularis erga omnes comitas? In quocumque casu inconcussa animi fortitudo? Omni certè virtutum genere dum haec munera obires excultus fuisti, omnibusque proinde ornatus, Arcem totius Orbis accedis, in qua certè animi corporisque TUI excellentissimae dotes non valuerunt delitescere, sed cunctorum gratiae conspectui, dignum illico demonstrarunt, qui Generalis Hispaniarum Adsisens deligereris. In hoc munere quidem pacificè constitutus, & Ecclesiae, & Nationis, & Religionis nostrae Primoribus apprimè charus Provinciarum nostrarum rationes, & negotia plura per ardua mira dexteritate, provida sedulitate, & auctoritate ea, qua apud primarios viros valebas, innatam tibi bonitatem diffundens, procurabas, dum ecce in aerumnosa, difficillimaque temporum, rerumque tempestate ab Amplissimo, Reverendissimoque Magistro Generali, universaeque Familiae nostrae dignissimo Moderatore (quem in eo, quo gaudet, aliisque meritis suis paribus constitutum honoribus, diu nobis Superi commodent) cujus miram in eligendo discretionem primi Nationis Magistratus perspectam habebant, pro Aragonum, quam summa prudentiae laude moderaris Provincia administranda, virum deprecant undique perfectum, omnibusque numeris absolutum: Quid interim faciet prudentissimus, Tuique aman-

tissi-

tissimus Pater? Te designare, cordis erat partem divellere, alium eligere, morigerari Magistratibus nolle; optimè utri- que noverant quàm bellè ad hoc opus requisitis armis esses instructus; ipsis enim compertum erat, quoniam vigilans eras, magnanimus eras, affabilis eras, bonis viris, & studio- sis amicus eras; nec fallebantur tamen, TE namque agnosce- bant probatum utique, non probandum: Designatus es ergo, votique, & expectationis compotes facti sunt; cum enim primùm gubernacula suscepisti, animos Tibi il- lico prudentia devinxisti, benignitate devinxisti, affabi- litate devinxisti, beneficiis devinxisti, protectionis obla- tione devinxisti. Certarunt hic inter se Industria, & Af- fabilitas, qua Summos, Medios, Infimos tenacissimo TIBI amore adglutinasti, ita ut nova quadam Metempsicosi omnes in TE animi transformati esse videantur. Quid ex his boni Provinciae nostrae accessisse non experimur? Quid ex his pro commisso TIBI Grege non augurer? Qua non dulcedine, quo non amoris illicio Subditorum nectis pecto- ra? Solerter quidem eos TIBI Agnos adscivisti, qui etiam ne despectui Mansuetudo TUA sit, in Leo- nes, si res exegerit (quod absit) transformabuntur, ut hos etiam reformident, si qui sint à vir- tute degeneres. Atque haec quidem effussa in singulos be- neficentiae TUAE dona, non possent me non adducere, ut obsequioso devinctus animo, hanc TIBI Litterariam exercitationem addicere destinarem, nisi essent ampliora in charissimum Magistrum meum, Aetusque ipsius doctis- simum Praesidem, & in me ipsum exhibita TUAE Li-

beralitat̄is argumenta : Sunt autem perspicua ; Quis enim praeceptoris mei studia prius remunerari coepit , & fovere ? Liberalitas TUA. Quis in singulis Litterariis laureis obtinendis exoptata ipsi , & suffragia contulit , & praemia ? Liberalitas TUA. Quis antiquae benevolentiae , & in TUO jamdudum pectore reconditae, opportuna aperitione , & beneficiorum , ac protectionis exhibitione , tunc eum , quod nulli solent , maximè erexit cum in adversa esset fortuna constitutus ? Liberalitas TUA. Quis meam prae meritorum inopia stupentem voluntatem , ut dona exoptularem non semel invitavit ? Liberalitas TUA.

Ante leves ergo pascentur in aethere cervi,
Et freta destituent nudos in littore pisces;
Ante pererratis amborum finibus exul
Aut Ararim Parthus bibet , aut Germania Tygrim,
Quàm nostro TUUS labatur pectore vultus.

Jam ergo memori devinctus animo studiorum meorum
Auspicem TE conciliare contendo : Jam TE Patronum meum rogare propono : Jam TE quod haecenus audaciae adjudicabam Mecoenatem meum eligere decerno : Jam quod Theses istae nomini TUO splendidissimo inscriptae sint, benignè feras efflagito; Audaciae ne adscribas, quod TE inconsulto, ipsas TIBI dicaverim, verebar namque , ne summa qua praeditus es animi modestia, mihi esset impedimento ad hanc rem exequendam , quam
vir-

virtutum **TUARUM** illecebris captus, non poteram non
perpetrare. Excipe igitur, nam audaciam deprecor, mu-
nusculum istud, studiosissimi mei erga **TE** animi levem
significationem, & ut insigniorem exhibere possim, oc-
cassiones ostende, interea dum votis nuncupatis Deum
veneror, ut **TE**, **TUA**que fortunet, **TE**que mihi quam-
diutissimè servet incolumem. Ex Orcellensi Carmelitarum
Coenobio VIII. Kal. Maji, An. **CICICCCCLXXIII.**

MUTINOM

AMPLISSIME, ET REV. ME

PATER.

VESTRAE AMPLITUDINIS

observantissimus famulus

Fr. ANTONIUS MUT

Carmelitarum minimus.

MONITUM.

*Nolumus quidem variorum Scrip-
torum pugnantes invicem opiniones
componere : Unumquemque tamen
pro sua opinatione tutabimur.*

THEOLOGIAE NATURA.

I.
DIVINARUM rerum Doctri-
nam Graeco vocabulo Theo-
logiam adpellamus, quo sig-
nificari intelligimus de divini-
tate sermonem. Qua genera-
li adpellatione, suam omnes
Gentiles de Supernis Numini-
bus orationem, non incon-
gruè Theologiae nomine nun-
cuparunt. Hanc vero ipsi in

Mythicam, Physicam, & Politicam fecaverunt, sed dum
de his in Circo deprecor scisciteris, illam contemplatione
nostra dignam censeo Theologiam, quam Catholici meri-
to definimus: *Rerum divinarum doctrinam ex revelatis prin-
cipiis, sive mediatè, sive immediatè comparatam.* Cujus
doctrinae scientia, necessaria est ad humanam salutem, prae-
ter Philosophicas disciplinas, quae ratione humana investi-
gantur. Eaque ex vario controversiarum ordine Positiva,
Polemica, Dogmatica, Adiaphora, & Moralis evadit.
De singulis infra sermo erit, si prius apparatus ad divi-
nam hanc scientiam exhibuero.

APPARATUS AD THEOLOGIAM.

II.

PRincipiò igitur, Linguarum Hebraicae, & Graecae peritia, Theologo (si de perfecto sermo sit, omnibusque numeris absoluto) non utilissima tantum, sed & necessaria est: hinc Hebraicos, aut Graecos textus, quorum abundant nonnulli Doctores, opponentibus, pro mea innanitate satisfaciam. Nationum linguas callere reliquas; si fieri posset, etiam utile foret: Gallo, aut Italo sermone testimonia proferentibus lubentissimè respondebo, quin etiam si opportunum fuerit, & ea similiter recitabo, quae ex monumentis hujusmodi linguis exaratis, proferre licebit. At Theologis cunctis Dialecticae peritia, & usu, summo opere est opus. Nec superfluit, sed viro Theologo plurimum confert etiam naturalis Philosophia: Non debet tamen Theologus naturali solummodo duci Philosophia, sed illam in obsequium fidei captivare revelationibus divinis subnixus. Scholastica, porro, Theologiam tractandi methodus, ad quam Petrus Lombardus eam revocavit utilis est, & necessaria Theologis, & ad haereses profligandas, fidemque servandam aptissima, modò è Locis propriè Theologicis argumenta maximè eliciat; nam cum decem sint notissimi Loci, in quibus argumenta Theologica delitescunt, quae ex septem prioribus eliciuntur, propria ferè sint ea hujus facultatis, quae verò ex tribus posterioribus, adscriptitia sunt, & veluti ex alieno emendicata.

LIBRORUM CANONICORUM AUCTORITAS.

III.

AC primum quidem locum tenent Libri Canonici, divina, eaque gravissima auctoritate subnixi, quos enim libros sacros esse constiterit, hos dubio procul certil-

tissimos, & verissimos esse credemus: Deus enim in Scripturis Sacris locutus est, qui nec de potentia ordinaria, nec de absoluta quidem, sive per se, sive per administrum mentiri potest, aut fallere. Nunc ergo, iudicium de Scripturis Sacris undè accipiendum est? Ex ipsis Scripturis? Haudquaquam. Ex privatis Reipublicae Christianae Civibus? Minimè gentium. Undenam ergo? Ab Ecclesia, à Concilio Universalì, à Summo Pontifice: horum definitio certa regula est ad libros, vel in Sacrorum numerum recipiendos, vel etiam ex hoc numero expungendos: Quorum decretis Baruch, Tobias, Judith, Sapientia, Ecclesiasticus, duoque Machabaeorum libri, meritò Canonicis accensentur; idemque definitione sua iustissimè praestiterunt de Epistola Pauli ad Hebraeos, de Epistola Jacobi, de secunda Petri, duabusque posterioribus Joannis, de Epistola Judae, & libro Apocalypsis. Vulgatam Bibliorum Editionem, quam post tempora D. Hieronymi Latina Ecclesia usurpavit, fidelibus retinendam esse adserimus in iis omnibus, quae ad fidem, & mores spectabunt; nec esse nunc temporis ad Hebraica, Graecave exemplaria provocandum, neque ex illis certam controversiarum fidem esse faciendam.

TRADITIONES.

IV.

ANtiquiorem esse Ecclesiam Scriptura, Fidemque proinde, ac Religionem sine Scriptura constare, res utique explorata est: Non omnia, quae ad Christi doctrinam pertinent esse etiamnum in Sacris Litteris expressa, certissima veritas: Multa pertinere ad Christianorum doctrinam, quae nec apertè, nec obscure in Sacris Litteris continentur, extra aleam positum: Apostolos denique maximis de causis, alia quidem litteris, alia autem viva voce prodidisse, inficiari nefas est: Traditiones

A

ergo

ergo Christi, & Apostolorum necessarió sunt admittendae, ex quibus certissima possunt argumenta elici ad Ecclesiae consuetudines, & ad fidei dogmata comprobanda.

ECCLESIA CATHOLICA.

V.

CHristi Ecclesiae fides, cujus firmitatis modò exhibemus ideam, deficere nequaquam potest. Quo privilegio, non Ecclesia tantum antiqua donata est, sed, & ea quae nunc extat, & quae futura est usque ad huius saeculi finem. Ecclesiae nomine Principes, & Pastores ejus vel solos intelligimus; eosque omnes numquam á vera fide posse aberrare fidenti animo constituimus. At veró in partibus Ecclesiae censendis, tres errores fuisse animadvertimus: Primus eorum est, qui non putant illic Ecclesiam habere partem, ubi non est solida vitae puritas, & integritas: Alter illorum, qui solis praedestinati ad gloriam, locum in Ecclesia concesserunt: Postremus denique aliorum, qui solos probos ad Ecclesiam pertinere arbitrati sunt: Cave cuiquam ex his erroribus consentias. Illi certè partes Ecclesiae non sunt, qui haeresis, aut infidelitatis labe maculantur.

UNIVERSA, QUAE DE PERLUSTRATIS, CAETERISQUE LOCIS THEOLOGICIS APUD CI. MELCHIOREM CANUM DISSERTISSIME CONSTITUTA SUNT, IN CIRCO TUERI PARATUS SUM, SI EA DEMAS, IN QUIBUS THOMAM NOST. VVALDENSEM VELLICAT, QUEM IMMUNEM CERTE COGNOSCIMUS.

ROMANAE ECCLESIAE

Primatus,

E X

ACUTISSIMO ECCLESIAE ENSE CL.

Thoma VValdensi.

VI.

Dversus procacem VViclephum, ejusque in hac parte sectatores, meritó constituit primó VValdensis, D. Petrum Apostolorum Principem fuisse, & Caput Ecclesiae Catholicae. Primatus veró hic, quo D. Petrus pollebat inter caeteros Apostolos, non erat illi ratione senii, aut quia primus fuerit ad Apostolatam vocatus; falsum est siquidem, Petrum fuisse Apostolorum seniore, falsum etiam unicum fuisse, qui primùm Christi Collegio se adstrinxerit. Primatus ergo, quo gaudebat Petrus inter caeteros Apostolos, fuit dubio procul auctoritatis, & plenissimae potestatis: Cum veró Petrus Romae sedens fuerit ibidem martyrio coronatus; hinc Romanae Sedis Episcopus divino jure Petri in hac auctoritate Successor evasit. Romanus ergo Pontifex Princeps est totius Ecclesiae Catholicae, cujus regimen Monarchicum, cujus potestas supra Concilium OEcumenicum est quantumvis perfectum perfectione, ut dicitur, *qua potest*: Hancque veritatem S. Cyprianus, nec ignoravit, nec inficiatus est: Facta DD. Athanasii, & Chrysostomi hanc perspicuè veritatem convincunt: Qui denique Concilium Constantiense definiisse asserit, Concilium esse supra Papam, erroris nebula tectus est: Amplius dico: Papa cum

Concilio, vel Ecclesia, non habet majorem potestatem, quam solus; E contrario, secluso Papa non habet Ecclesia Papatum suppletivè, ut novitér inventis fictionibus, commentantur nonnulli, neque potestatem regulativam usus Papatus, neque potestatem legislativam, neque potestatem denique applicativam Ecclesiasticae potestatis ad Papam, seu quamlibet aliam personam. Nihilominus Ecclesia Papam deponere potest in pluribus eventibus, de quibus rogatus dicam, praecipuè veró in duobus, cum, nempe, vel dubius fuerit, vel haereticus.

POSITIVA THEOLOGIA

SACRAE SCRIPTURAE ISAGOGES.

VII.

Scripturae Divinae definitionem, ne lumine caesi statim in limine erremus, exhibere principiò oportet: Eam ecce propriissimam: *Verbum Dei, à Deo ipso scriptum, vel ipso dictante exaratum.* Ergo ad Scripturae Sacrae rationem, meram Dei adprobationem sufficere, nequaquam tibi persuadeas: Nam quod Spiritus Sanctus singula verba dictaverit, Scripturae Divinae essentiale est. A tempore Moysis in posterum, necessariam Fidelibus ad salutem fuisse Scripturam propugnamus: Divinae etiam alicujus Scripturae existentiam sufficientè ratione naturali probari posse contendimus: Quin etiam ejusdem naturae viribus ostendi potest, divinam esse hanc Scripturam nostram, Propheticam, videlicet, & Apostolicam, nobis ab Ecclesia propositam. Haec igitur illa est, cujus, Spiritus Sanctus, non sententias modò, sed, & singulos dictavit apices. At Spiritus veritatis ipse numquam mentitus est: Oportet ergo Scripturam esse maximè veram. Quid ergo? Deum in Scripturis mentitum aliquando non probant, Caini profugi casualis occisio, nec praedictae mortis

Eze-

Ezechiae dilatio, nec praenuntiatae subversionis Ninive suspensio, nec alia sexcenta, quae videntur esse in Scriptura mendacia? vel saltem illi, qui videntur contradicentes sibi Scripturae textus? Non probant quidem: Nec enim ulla sunt in Scripturis loca inter se verè pugnancia, licèt apparenter plurima; nec ullum in illis mendum licèt reperiri. Scripturae Divinae Autographa, seu Archetypi Codices, quos Moyses, & Prophetae propriis manibus scripserunt non extant in Ecclesia, quin nec opus est, eos in illa conservari. Esdras Reparator fuit Sacrorum Librorum. Quid ergo? nonne perierant? Perierant quidam aliquando, omnes numquam. Saltem tempore Captivitatis Babylonicae, cum vel Nabuzardan sacrilegos Templo admoverat ignes, nonne tunc omnes flammis consumpti fuerant? Nec etiam. Sed quid post Esdram tempore Regis Antiochi? Ne tunc quidem periire omnes. Extiterunt antiquitus Libri, qui modò non extant, & quidem tum in Veteri, tum in Novo Testamento: An Canonici fuerint? Incertum est: Fuerunt certè divini. Viginti duos libros in Canone Hebraeorum contentos fuisse firma sententia tenemus: Ergo Canon Catholicorum rejiciendus, qui quadraginta quinque enumerat Veteris Testamenti? Id verò constantissimè negamus.

AUCTORES SACRORUM LIBRORUM.

CONCLUSIO PRINC.

Utrum Priores Decalogi Tabulas Deus per se ipsum immediatè conscripserit, an verò per Angelum ejus vices gerentem?

Quaestio ambigua est, cujus utramque partem tuemur.

Posteriores certè Moyses conscripsit.

VIII.

Scriptores Sacros Divino Spiritu excitatos, libros suos exarasse, certissimè constituendum est: Liberè interim scrip-

scripsisse. Sed quinam fuerunt hujusmodi Sacri Auctores? Hoc opus, hic labor est. Pentateuchi Moyſes. Libri Joſue, primus ex Judicibus Iſraelis hoc nomine nuncupatus. Judicum, & Ruth, Samuel ex iisdem Judicibus poſtremus. Quatuor libri Regum editi fuerunt à varijs Prophe- tis, ac decurſu temporis ex vetuſtis illis, diſperſis, ac de- pravatis codicibus, Eſdrae cura compilati ſunt; qui & li- brorum Paralypomenon Auctor eſt. Litterae, quae 2. Paralip. 21. v. 12. citantur, ab Elia Theſbyte M.P.N. conſcriptae ſunt. Primus liber Eſdrae, Eſdram ipſum ha- bet Auctorem: Secundus Nehemiam. De Auctore libri Tobiae, nihil certi proferri poteſt; probabiliter adſerimus, ſcriptum fuiſſe, vel à Tobia juniore, vel ab utroque Tobia: illud certum eſt, veram continere hiftoriam, non, ut perperam exiſtimat quidam, comoediam ſcenica ra- tione conſcriptam. Vera inſuper dicimus eſſe, quae de virtute piſcis in eo narrantur, inerat enim cordi, & jeco- ri illius naturalis virtus ad eos effectus inducendos. Hifto- riam Judith à Joachimo Sacerdote fuiſſe libello manda- tam probabile eſt. Hiftoricas Eſtheris chartas, ab Eſdra potius, quam ab Eſthere, & Mardochoeo ſcriptas fuiſſe, contendimus; ſed, incerto auctore, certam, veramque narrant hiftoriam, non ſcenicam, & parabolicam: Non aliter, ac liber Job, cujus veracis, ingenuaeque, ac ſeriae narrationis, adeo dubius eſt Scriptor, ut pro Salomone, pro Moyſe, proque Job ipſo, ſtare poſſimus. Solus Da- vid eſt Auctor omnium centum quinquaginta Pſalmorum: De varijs eorum inſcriptionibus, roga. Cunctas libri Pro- verbiorum Parabolas Salomonem protuliſſe, conſpicuum eſt; ipſumet chartis eas commiſiſſe probabilius; quod etiam de duobus poſtremis Capitibus intelligendum eſt. De Auctore libri Eccleſiaſtes nullum dubium eſt, quin fuerit Salomon. Cantica Canticorum ab ipſo pariter edita ſunt: Sapientia, & Eccleſiaſticus ab eodem. Pro- phe-

phetarum libri ab eo Propheta , cujus nomen unusquisque praefert. De librorum Machabaeorum Auctore nihil certi audeo proferre ; libellis fortè traddidère , primum Joannes Hircanus Simonis filius , secundum Judas Essenus.

LIBRI NOVI TESTAMENTI.

IX.

DIvinus terrarum Agricola quatuor Evangelia , velut quatuor Paradyssi flumina , Ecclesiae , quam plantaverat irrigandae providentissimè dedit ; quae quidem ex uno Spiritus Sancti ore velut salutifero fonte proficiscentem doctrinam , in diversos canales secaverunt , Auctores , videlicèt , secundarios illos , quorum nomen unicuique Evangelio praefigitur. Post Evangelia locum in Canone obtinet liber Actuum Apostolorum , cujus Auctor est S. Lucas. Post hunc , Epistolae Pauli : Etsi autem alias etiam scripserit Paulus Epistolas , quatuordecim tantùm Canonicae sunt admittendae : Prima est Epistola ad Romanos , Tertio Amanuensi , exarata ; de caeteris , roga : Postremam scripsit ad Hebraeos Siriaca proculdubio lingua. Accedunt ordine Biblico Epistolae Catholicae , quarum prima Jacobi est , ejus , qui Minor appellatur. Sequuntur duae Petri , quas ab Apostolorum Principe scriptas esse compertum est. Tres dein Epistolae Joannis , & una Judae , quae à duobus SS. Apostolis , quorum ipsis nomina praefiguntur , exaratae proculdubio sunt. Postremum tenet locum Apocalypsis , cujus Auctor est Joannes Apostolus , & Evangelista.

HIS-

HISTORIA SACRA

*CHRONOLOGICO STUDIO ELABORATA,
definiens selectiora Sacrae Scripturae Dubia.*

CONCL. PRINC.

PRIMA MUNDI AETAS

Ab Orbe condito ad Dilivium complectitur annos mille sexcentos quinquaginta sex.

X.

Rimo temporum die creavit Deus O. M. Coelum, & Terram: Dixitque: *Fiat lux, & facta est lux*: Fuitne haec lux à sole substantialitèr distincta? Resolve. Interim quidquid fuerit, dies ipsa constituebat, removebatque tenebras, quae erant super faciem abyssi. Verùm tamen in principio temporis, quidnam praecessit? nox ne, an dies? Dies utique. Secundo die fecit Deus Firmamentum, cujus nomine quidquid à Coelo Empyreo, usque ad superficiem terrae continentur licet intelligere. Undè aquas illas, quas possuit Deus super Firmamentum, supra Coelum Sydereum constitutas esse, probabilius est. Tertia lux Coelo dimoverat umbras, cum Deus Paradyssum condidit. Et lumine quarto, Sol, Luna, & Stellae quoad substantiam antea producta, recepta virtute ad determinatos effectus, perfectionis apicem consequuta sunt. Quintam verò diem à nocte dividente Luciferò, omnia volatilia Coeli ex aqua fecit Omnipotens. Bis tertia vice cum sese verteret lumen, bestias terrae fecit,

pro-

produxitque etiam inter utilia animantia omne genus ferarum, omniaque animalia noxia. Septimusque dies illuxit, in quo requievit Deus ab omni, quod perfece- rat opere: Ergo dies transacti fuerant realiter distincti? Elige quod malueris. At si rogaveris, quaenam prima fuerit in nostro hemisferio anni tempestas? Pro verno tem- pore acerrimè dimicabimus: indè enim primae annuae re- volutionis, & caeterarum omnium post ipsam, desumi debet initium; indeque sumebant etiam Antediluviani homines; proindeque anni illi, qui singulis Patriarchis in Scripturis tribuuntur, aequales extiterunt nostris: Atta- men in deductione Chronologica generationum Adami usque ad diluvium, contendunt quidam, textum LXX. se- quendum esse, sed frustra; discedendum enim non est ab Hebraei textus, & vulgatae nostrae Chronologia. Quid- quid fuerit tamen, felix profecto fuit aetas illa, in qua ho- mines ab esu carniarum non vetito liberè abstinentes, con- tentique fidelibus arvis, longam adeo vitam ducebant. Dissentimur autem statuentibus, fuisse in mundi exordio collatam hominibus certam sermonis rationem, veluti cla- mores, sibilos, & cantus; gaudebant enim Protoparentes illi nostri hebraico dialectu usque ad diluvium propagato. In litteris etiam efformandis, primae aetatis homines erant edocti; imò, & ipsi homini coevos putamus fuisse chara- cteres: Ergo lingua Hebraica fuit omnium prima? Optima illatio. De hac, ejusque characteribus, roges efflagito. Periodi Julianae explicationem proferam etiam jussus.

CONCL. PRINC.

SECUNDA MUNDI AETAS

A Diluvio usque ad Abrahami Benedictiones constat qua- dringentis quinquaginta, & sex annis.

XI.

UNiversum terrae globum, non autem solam Palesti- nae regionem, ut quidam comminiscuntur, Noatici

B

Di-

Diluvii aquis innundatum, constantissimè propugnamus; omnemque proindè periisse carnem adserimus, familia dempta Noe, quae in Arca salvata est. Quanto tempore Noemus in Arca remanserit? Roga. Susceperat Noe ante Diluvium filios, Sem, Cham, & Japhet: Ac biennio post Diluvium, Sem genuit Arphaxad; inter quem, & Sale inferendum esse credimus Cainan, qui genitus est ab Arphaxad, & procreavit Sale: interim verò hujusmodi generationes, aut redundare in Evangelio, aut desiderari in Genesi inficiamur, discrepantesque plurium Expositorum reprobamus sententias. Sale filius Cainan progenuit postea Heber: ex quo natus est Phaleg, cujus tempore divisa est terra; verumtamen hujusmodi gentium, & linguarum divisio, non statim contigit, ac venit ad luminis auras, sed postquam ipse genuit Rehu, hic Sarug, hic Nachor, hicque Thare: Nec indè inferas coire nos cum Maj. Hebraeor. Chron. ad postremum Phaleg annum producente: Quo igitur contigit anno? In Circo. Thare vixit septuaginta annis, & genuit Abraham, & Nachor, & Aran; non tamen ipso anno septuagesimo vel omnes genuit, vel gignere desivit. Quid igitur? Coepit tunc eos generare, & ulque ad annum Thare centesimum trigessimum, non est ortus ipsi Abrahamus.

MONARCHIA ASYRIORUM.

XII.

Filii Noe, ut ad adsignatum singulis à Deo locum devenirent, progressi sunt ex Armenia ad terram Senaar, ubi detenti sunt à Nembrod fame ducto superbiae super eos imperandi, mundique gentes universas sui dominio subjiciendi, ne ad regiones per Noe ipsis divisas adpropinquarent. Hic etenim Nembrod ille est, qui cum cognatis, clientibus, & amicis Turris Babel Architectus fuit, aedificataque Babylone, Imperii sui sedem ibi constituit.

Pri-

Primus igitur Babyloniorum Rex licet tyranicus factus fuit Nembrod : quem non propterea opinamur patrem fuisse Beli ; ipsum indistinctum à Belo cogitamus : Cui successisse adferimus potentissimum Ninum, cujus anno quadragesimo tertio natus est Abraham. Mortuo verò Nino postquam regnaverat annis quinquaginta duobus, successit in Imperio, ejus uxor Semiramis, quae post quadraginta duos Imperii annos regnum, lucemque reliquit. Anno proximo circiter inchoante, praedictae Reginae successit Ninus secundus. De caeteris, qui deinceps Babylonicum regnum moderati sunt, diuturna Monarchiae duratione, ac de origine, & propagatione gentium tunc temporis terram incolentium, plura jussus proferam in Scaena.

CONCL. PRINC.

TERTIA MUNDI AETAS

A Promissione Terrae Abrahae facta, usque ad Liberationem Israelitici Populi ex Aegyptiaca servitute, triginta super quadringentos continet annos.

XIII.

NON fortuito, nec filii sui Aran morte correptus, exivit Thare de patria sua ; (non enim credendum est illis, qui è flammis eductum docent esse Abrahamum, in ipsisque Aran interiisse) quinimo videns filium suum Abrahamum Dei motu ab Ur Chaldaeorum removeri, hunc tamquam suae salutis auctorem fuit secutus : Igitur Abrahamo Deus in Ur Caldaeorum primò apparuit ? Rectè. Benedictiones, quae Gen. 12. v. 1. narrantur, non postquam venit in Charan putamus Abrahae factas: neque *Exi de terra tua* credimus intelligendum esse corde tantummodo, & affectu. Falsam etiam putamus opinionem à Josepho primò Antiquit. ex Nicolao Damasceno

relatam, Abrahamum, nempe, de Aran, aut Charan venisse Damascum, ibique aliquo tempore regnasse; ipse enim illico venit in Chanaan, pertransivitque ad locum usque Sichem. De urbe Sichem, & convalle illustri, aliqua in Palaestra. Non multo post venit in Bethel, & Hai: Cur haec urbs fuerit adpellata Bethel? Dicam. Inde vero perrexit in Aegyptum propter exortam famem: Aegyptum autem ingressus, mentitus nullatenus fuit, cum Saram ipsius protulit esse Sororem. Quapropter Originem hic abjicimus docentem, simulationes, & mendacia aliquando Christianis esse proficua. Reversus Abrahamus de Aegypto, habitavit in convalle Mambre juxta Hebron, urbem adeo antiquissimam, ut quantumcumque Aegyptii suarum urbium jactent vetustatem, fateantur nihilominus necesse est, omnibus antiquiorem fuisse Hebronem. E convalle Mambre, trecentis tantum decem, & octo servis stipatus egrediens Abraham, quatuor devicit Reges, & quidem potentissimos, qui ex aliis quinque Regibus, partas referebant exuvias: Eique victori occurrit gratulabundus Melchisedech Rex Salem, (An haec Urbs fuerit illa, quae postmodum dicta est Hierusalem, aut distincta? Judex esto) quem non credimus fuisse hominem spurium, ut perperam inferunt Judaei quidam ex Epistola ad Heb., neque Dynastam Chananaeum, ut autumat Josephus, nec magnam Dei Virtutem, ut dicebant Melchisedechiani, sed indistinctum dicimus a Sem filio Noe. Non multo post consignavit Deus Abrahamo terram, quam semen ejus erat possessurum, inquiens: *Scito praenosces, quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subjicient eos servituti, & adfligent quadringentis annis. An hi anni deducendi sint ex nativitate, an ex ablactatione Isaac?* Elige. Post annos decem ac habitare coepit Abrahamus terram Chanaan, ex consensu Sarae ingressus fuit ad Agar, quae concepit Ismaelem; Hic Abrahamus, nec fornicationis,

tionis, neque adulterii crimine fuit pollutus. Post haec impossuit Deus Abrahamo praeceptum Circumcisionis: Sed cujus ergo? In signum distinctivum seminis Abrahae à reliquis mundi gentibus. Peregrinatus est deinde Abraham in Geraris, ubi plures arbores plantavit fructiferas: Ergo falsum illud est: *Non dedit illi haereditatem in ea?* Irrecta illatio. Hoc tempore natus est ei filius Isaac, in quo susceperat repromissiones; quas quidem exaudiens Abraham ne leve quidem crimen admisit, leviter certè deliquit Sara. Antequam Isaac 25. annos impleret, loquitur Dominus ad Abraham de immolando filio in Monte Moria, quò quidem accedens Abraham non fuit servulis mentitus. Post haec mortua est Sara anno aetatis suae centesimo vigesimo septimo, & sepulta est in Hebron, in terra Chanaan in spelunca duplici, quam emit Abraham ab Ephron Hethaeo, filio Seor. Post ejus interitum, conjugem sibi Abrahamus vinculo jugali sociavit, valde senex, Cethuram: An fuerit distincta ab Agar? Judica. Isaac sexagenario, nati sunt duo filii, Esau, & Jacob: hic praeripiens fratri suo benedictionem paternam, nequaquam fuit mentitus. Postquam verò Jacob germano suo prudenter regnum subripuit, perrexit in Mesopotamiam, ut sibi uxorem deligeret, undè non nisi post annos viginti reversus est, in quibus nati sunt ei omnes filii, uno Benjamin dempto. De his in ludo non pauca: Ex illis quidem Joseph variabilis fortis ancipites expertus eventus, prosperum tandem iter domui Jacob in Aegyptum descendenti paravit, & amoenum hospitium: qui tamen excipiens fratres, nec mendacii, nec perjurii reus factus est ullo modo. De numero progenitorum Jacob, quibuscum in Aegyptum est ingressus, grandis, propter varios Scripturae textus exoritur dubitatio, omnes tamen pro insufficientia mea absque ulla contradictione componam: At septem diversas, vel etiam plures sententias circa tempus, quo

quo filii Israel commorati sunt in Aegypto, concordere reddere non ita facile est: Ergo caeteris rejectis, centum quindecim tantum annis perstitisse, certa demonstratione conficiemus. Interea dum genus Jacob, hos fuit fortitum progressus, scepro in Idumaea potiti sunt posterii Esau, quibus adnumerandus est sanctissimus Propheta Job ex ipso pariter progenitus: Jobum ergo Idumaeum fuisse contendimus: Indigenam, aut profelytum fuisse negamus: Ergo alii praeter Judaeos ad coelestem societatem pertinebant? Lubentissimè confitemur.

CONCL. PRINC.

QUARTA MUNDI AETAS

Ab Egressu Israelis ex Aegypto ad Fundamenta Templi Salomonis jacta, coalescit ex quadringentis octoginta annis.

XIV.

Priusquam Hebraei excederent Aegypto, jussi fuerunt à Deo, ut illius terrae expoliarent colonos, mutata habendi colore, quae Dei ipsius praecepto numquam fuerant reddituri: Ergo nutu Dei fuerunt ad malum inducti? Minimè colligitur: Egressi vero in desertum, magna plura sibi à Deo ostensa viderunt: acceperunt primò Mannà, quo aliti sunt toto tempore, quo per desertas peregrinati sunt oras: Quod illico defecit cum primùm tetigerunt fines terrae Chanaan: Leges suo digito conscriptas ad ipsos mittere dignatus est Dominus, qui tamen tantis meritis, nedum grates debitas minimè retulerunt, sed etiam interea, ac Moyses leges ipsis, & praecepta congescit; vitulum aureum ab Aarone confectum adorare disponunt: Impium ipsorum, & Aaronis nefas! Hunc
ut

ut excusset Grotius, ipsum expectasse, inquit, veri Dei Spiritum in imaginem vituli venturum; sed absit tanta ab Aarone insania: Turpi se proculdubio implicavit crimine Aaron, dum populo consensit prono in idola ruenti; & verè quidem falsum veneraturo Numen; non enim ut interpretantur Professores Leidenses, Judaeos sub vituli simulacro, verum Deum colere peroptasse, propugnari valet. Non ita fas abruptit Aaron deferens Urim, & Tummim, hujusmodi enim Oraculum in vestimento Aaronis adponi jussum, credimus, à Deo. Quidnam vero fuerit hujusmodi Divorum Arcanum? Hic opinionum varietas: Quid ergo nos interim dicemus? Quid? Urim, & Tummim, nihil aliud fuisse, quam ipsum Dei nomen Tetragrammaton praetiosae cuidam laminae, vel alteri materiae insculptum, & intra Rationale, quod erat instar bursae, cui imponitur apud nos Corporale, inclusum: Responsum vero Oraculum hujuscemodi dabat, non per lapidum fulgorem, ut fabulantur Judaei, nec articulata voce, sed per internam revelationem Summo Sacerdoti factam. Illa certè fuit praestantior revelatio, quam Dominus servo suo fidelissimo Moyse dignatus est exhibere, quando revelata facie, illi adhuc in terris degenti, seipsum intuitivè proddidit conspiciendum. De caeteris in deserto gestis, jussus effabor: Circa tempus vero commemorationis in eo, perspicuum est, Israeliticum Populum inter inculta, interque horrentia lustra, quadraginta solum annis, tempore plagarum inclusso, fuisse peregrinatum. Undè in hac re D. Augustino cum LXX. Interpretibus assentiri non possumus dicentibus: Populum quadraginta duobus annis conversatum fuisse in deserto: in caeteris M. Parentem honorificentius reveremur. Anno ab egressu Israeliticae Plebis ex Aegyptiacis oris quadagesimo ineunte, excercere coepit Josue filius Nun principatum in populo: at quot annis ejus duravit imperium?

Non

Non viginti quinque, ut putavit Josephus : nec viginti octo, ut Auctor Chron. Maj. Hebraeor. : nec viginti septem, ut Euseb. in Chron. Quot igitur? Decem, aut septemdecim pro tua libertate resolve. Post ultima Josue decerptae stamina vitae, Seniorum coepit interregnum, quod per septem annos opinamur perdurasse. His post aliquantó aethereo lumine cassis, jura daturus surrexit inter Hebraeos Othoniel, quem fuisse fratrem Caleb, ejusque filiam Axam in thori foedus accepisse, quam impensae virtutis honorem statuerat Caleb percutienti Cariathsepher, concordi scientia decernitur; sed hujus expeditionis, atque conjugii tempus, prae diversis Scripturae narrationibus, diversimodè definitur : nobis interim, vel ante Josué interitum, vel post ejus ultima fata contigisse, utrumlibet credere licebit. Judicum reliquorum seriem, & annos, quibus tenuere ducatum, rogatus proferam, & tuebor. Illud non possum non adamusim exprimere, in quo definiendo multi á recta via deviantes in varios errores absurditatesque inciderunt : videlicet, annos interregnorum, qui in libro Judicum recensentur, in annorum illorum numero includendos esse, qui singulorum Ducum Judicaturae adsignantur, remque esse manifestam, ne unum quidem interregnum seorsim esse numerandum. An Jephthae filiam obtulerit in reale holocaustum, an in mysticam tantum consecrationem? Optioni damus : At vero si cruentum sacrificasse decreveris, an peccaverit? Id rursus pro libertate resolve. In lege certè erat interdictum humanae personae cruentum sacrificium. Judicaturae Samuelis, Regioque Saulis Dominatui in unum, non plus quadraginta annis attribuendi sunt: Davidis Imperio totidem.

CONCL.

CONCL. PRINC.

QUINTA MUNDI AETAS

*A fundamentis Templi jactis ad ejusdem desolationem constat
quadringentis viginti quatuor annis.*

XV.

Post Templi prima moenia locata, sceptro Israelis positus est Salomon annis triginta sex. Hic omnes homines praecessit Sapientia. At ó! inconstans, mutabilisque hominum natura! Tanta praeditus animi celsitudine, amore mulierum stultè deceptus est, gravique se scelere adstrinxit. Verumtamen, ubi ingenii acies est, non est desperanda correctio: Frugi tandem factus est Salomon, agensque poenitentiam, felicem sortitus est exitum, exemplumque poenitentiae in libro Ecclesiastae posteris suppeditavit.

REGNUM JUDA.

XVI.

Salomoni successit Roboam, sub quo divissum est Regnum: Post hunc regnavit Abias, genitus ex ipso, & Maacha filia Abesalon: Fuitne, hic Abesalon filius David? Minimè. Abias roborato imperio suo, quatuordecim duxit uxores, ex quibus tamen haud nasci potuit filius ejus Asá: Ex qua ergo natus est genitrice? Ex Maacha filia Abesalon. Bellum, quod Asá gessit cum Baasa rege Israel (3. Reg. 15. v. 16.) non accidit in primis Regni sui decem annis: decimo anno postquam percussit Aethiopes incoepisse tenemus. Anno Regni Asá decimo-

cimosexto iterum exortum est bellum inter hunc , & Baasam Regem Israel , quoniam , scilicet , Baasa ascendit in Judaeam , & aedificavit Rama : Ergo corruptus est textus ille Lib. Paralip. *Anno autem trigesimo sexto Regni ejus ascendit Baasa Rex Israel in Judam , & muro circumdabat Rama , ut nullus tuttè posset ingredi , & egredi de Regno Asà , ut putant Cajet. & Melchior Canus ?* Minimè colligitur : ergo annus decimus sextus , cui nos bellum assignamus deducendus est ex insigni victoria ab Asà de Aethiopibus reportata ? Nec etiam. Quid ergo restat dicendum ? Audies. Quartus Rex Judà fuit Josaphat , qui in viis Domini ambulavit proculdubio , excelsa abstulit , & lucos , quamvis Scriptura oppositum 3. Reg. 22. innuere videatur. Reliquorum Regum Judà seriem , & gesta , jussus in circo recitabo : quot etiam annis scepro quisque potitus sit dicam , atque tuebor.

REGNUM ISRAEL.

XVII.

REX primus Israel fuit Jeroboam , qui regnavit annis viginti duobus. Secundus Nadab , cujus successor extitit Baasa ; post istum Ela , huicque successus est Ambri , cum quo Zambri tyranicè dominatus est. Quinque autem horum regum dominatus duratio , summam non excedit triginta quinque annorum. Sextus Rex Israel fuit impiissimus Achab , cui , inclusis duobus annis , quibus rerum potitus est Ochozias , viginti duo anni adscribuntur. Sceleribus ejus opposuit se constanter SS. P. N. M. Propheta Elias eo zelo , eaque fortitudine , qua nulla in Annalibus major : hoc zelo occidit Prophetas ; hoc petivit animae suae , ut moreretur ; hoc in coelum translatus est , ubi carne adhuc indutus Divinam Essentiam facie,

facie, ad faciem clare intuetur, intuitivèque conspicit. Plures licèt sub Regibus Israel, & Judà contigerint Captivitates, ut ea, quae peracta est à Salmanasare Afsiriorum Rege anno nono Oseae Regis Israel, cum expugnata Samaria transtulit Rex Afsiriorum Israel in Afsirios; quando & captum fuisse Tobiam adserimus, quantumcumque ex ejus libro oppositum erui videatur, & aliae plurimae de quibus in arena effabor abundè; à nulla tamen alia supputandi sunt septuaginta illi anni praedicti à Jeremia cap. 21. v. 11., quam ab illa, qua veniente Nabuzardan decimo nono Nabucodonosoris anno mense quinto in Hierusalem, succedenteque Domum Domini, &c. huic aetati finem imposuit.

CONCL. PRINC.

SEXTA MUNDI AETAS

Ab initio Captivitatis Babylonicae usque ad Christum natum annos complectitur sexcentos viginti.

XVIII.

PErduximus tandem Historiam Sacram ad sextam mundi aetatem, in qua vix aliquid certi reperitur, ex quo asylum ad Sacram Chronologiam depromamus. Sed ut verosimiliùs opinemur, dicimus: anno à Captivitate Babylonica vigesimo quinto decessisse Nabucodonosor; annoque sequenti Regnum Babylonicum descendisse ad filium ejus Evilmerodach, qui anno sui Regni primo sublevavit caput Jechoniae Regis Judà de carcere, ab hujus transmigratione anno trigesimo septimo. Post Nabucodonosorem Babylonicum Imperii clavum moderati sunt Niglasar, Labfardach, & Balthalar, quem debellans Cyrus primus Persarum Rex, Afsiriorum Monarchiae, ac septuaginta Captivitatis annis extremam attulit metam.

MONARCHIA PERSARUM.

XIX.

Fatis erepto penultimo Medorum Rege Astyage Suscepit Cyrus Perses Regnum ejus. (Dan. 13.) Hoc Regnum non Medorum, sed Persarum fore, intelligendum est: Medorum tunc Regni ditio mansit apud Darium. Cyrus ergo primus Persarum Monarcha tragica admodum habuit *nativitatis exordia*, de quibus libentissimè fabimur *jus*. Quamvis autem communiter teneatur, triginta annis Cyrum imperii fraena rexisse, valdè tamen obscurum est, undè sint tales anni subducendi, an à Persico Regno, an verò à plena Monarchia. Nos inter tot sententiarum caligines, fidentissimè primò constituimus ter denos illos Imperii Cyri annos longe ante completam Monarchiam initium habuisse; deinde verò probabilius censemus, non solum annis tribus egisse Cyrum Monarcham, ut plures cum Tirino habent; nec unicè quatuor, ut Adriano à Ribera visum est: tutiorem reputamus sententiam, septem ferè annos in sua exegisse Cyrum Monarchia autumantium: post quos Masagetico bello contra Scitas habito deperiit. A Cyro ad Cambysem transmissum est Persarum Imperium: Huic alii octo, alii septem, alii quatuordecim annos Imperii tribuunt; has tamen opiniones in arena coadunabimus. Cambyssi succelsit Darius Hystaspis, Smerdes enim fraudulenter sibi Regnum arripuerat. Huic Dario communiter adplicatur illud Esdrae 3. cap. 3. v. 1. *Rex Darius fecit coenam magnam omnibus vernaculis suis, & omnibus Magistratibus Mediae, & Persidis, & omnibus Purpuratis, & Praetoribus. . . . ab India usque ad Aethiopiam centum viginti septem Provincias.* Ergo Darius hic fuit maritus Esther? Id nos diffitemur. Hujus Regis anno secundo, finiti sunt septuaginta anni desolationis Hierusalem:

lem: Quid ergo? Nonne distincti erant à septuaginta Captivitatibus? Erant quidem diversi. Dario successit Xerxes, de quo intelligendum est illud Danielis cap. 11. v. 2. *Ecce adhuc tres Reges stabunt in Perside, &c.* Sub hoc Rege adferimus, contigisse historiam Judith: verumtamen si credere malueris, accidisse ante Captivitatem Babylonicam tempore Regis Manasses, id etiam sua probabilitate non caret, cui propugnandae adsumus praemuniti. Quot annis regnavit Xerxes? roga. Hunc secutus est Artaxerxes Longimanus, quem, ait Belarminus, fuisse maritum Esther: ipsi tamen minimè adsentimur. Quo igitur rerum potente Monarcha insignis haec historia fuit gesta? audies. Factum est anno vigesimo Artaxerxis in mense Nisan, ut videns Rex Nehemiam tristitia confectum, ab eo causam intelligens ipsum consolatus est, praebuitque facultatem proficiscendi Hierusalem, & aedificandi muros ejus; nihilominus non ex hoc anno intendimus, exordium sumere annos Hebdomadatum Danielis: nec ex quo Esdras anno Artaxerxis septimo missus est Hierosolymam, ut eam visitaret, totumque Populum Judaicum regeret, ac instrueret. Undè igitur? Ab anno ipsius Artaxerxis vigesimo tertio. Ab exordio Hebdomadatum Danielis ad annum decimum quintum Tiberii Caesaris, cum ad supremum septuagesimae Hebdomadae ventum est, quadringenti octoginta quatuor inveniuntur cursus revolubilis anni. Regum Persiae universam Chronotaxim libenter, si jusseris contexam.

MONARCHIA GRAECORUM.

XX.

Primus Graecorum Monarcha fuit Magnus Alexander Philippi Macedonis filius. Hic non contentus Patris sui Regno, confestim cum aliis Graeciae urbibus, & Provinciis bellum coepit agere, quousque Graecorum omnium

nium Dux, & Imperator factus, etiam adversus Persas declaratus est. Tandem anno Regni sui sexto devicit Dareum Persarum Monarcham. Anno Regni sui septimo coepit Alexander agere potentissimum Monarcham in Orbe. Quot vero regnavit annis? Hic confusio sententiarum: placet illa nobis, quae bis senos tribuit ipsi. Post extrema Alexandri funera, ejus Regno in plures partes diviso, plures subsequuti sunt ordines imperantium; inter quos bini praecipue ad Historiae Sacrae intelligentiam necessario sunt ediscendi, Chronotaxis, videlicet, Regum Siriae, ac series Regum Aegypti; hanc quidem universam enarrabo; ex illa vero illud maxime torquet ingenia, quod priori Machabaeorum Libro dicitur Antiochus Illustris regnasse anno centesimo trigesimo septimo Regni Graecorum, quem tamen anno centesimo quinquagesimo tertio regnum tenuisse compertum est ex annalibus Graecorum: verum haec absque ulla discrepantia pro nostra tenuitate coadunabimus.

IMPERIUM ROMANORUM.

XXI.

URbs Romana jamdudum, Joathan Regis Judae tempore extracta, illum quo nunc refulget paulatim est adeptasplendorem. In Regni Sedem erecta fuit ab ejus Conditore Romulo, qui ab historicis dicitur a lupa fuisse enutritus: quid de hac re sentiendum sit, decerne, interea dum de ejus miseris exordiis verba facturus accedo. Habuit dein Roma nonnullos post Romulum Reges, de quibus dicam libenter: accepit postea Consules, quousque Julio Caesari Imperatoris titulus, jusque decernitur, postquam cum Pompejo extremo bello congressus juxta Pharsaliam, victoriam de ipso retulit praeclarissimam. Anno a Pharsalica acie secundo, & ante Christum natum quadragesimo septimo incoepit a Kalendis Octobris annus

Con-

Confusionis, postquam peracta est à Julio Caesare temporum emendatio, quam ad apicem rogatus explanabo. Julius autem in hac correctione rectam, atque constantem normam minimè constituit: fallax eo usque perseveravit temporum regula, quousque Gregorius XIII. rationem, & viam tradidit supputandi annuas revolutiones, qua stabiliter caveretur, ne in posterum error accideret; qua regula Gregorii potiorne aliqua excogitari possit, ad tuum arbitrium revocamus. Anno 2. Olympiadis 187. Urb. Cond. 723. Nabol. 718. plenum Romanum Imperium sumpsit initium, quando pugna Actiaca victi sunt per Octavianum Antonius, & Cleopatra, ipseque Octavianus solus Romano Imperio praefectus est.

CONCL. PRINC.

SEPTIMA MUNDI AETAS

*A Dominica Incarnatione ad praesentem usque diem 1773.
redidit glacialis frigora brumae.*

CHRISTI REPARATORIS HISTORIA.

XXII.

Rerum potiente Octaviano, Salvator Noster Christus Jesus, in utero intemeratae Virginis Mariae absque virili semine, & Spiritus Sancti operante virtute conceptus fuit VIII. Kal. Aprilis in die veneris. Eodem anno in nocte praecedente vigesimam quintam Decembris primam illo anno hebdomadis diem, quae Sacra tunc soli, est autem modò Dominica, regnante in Judaea Herode Magno Alienigena, genereque Idumaeo, Salvator idem in lucem editus est. Beata vero Salvatoris Mater Virgo Maria, natum puerum in praeseptio reclinavit: qua in re arguunt nos
qui-

quidam nimiae credulitatis, quod putemus ibi alligatos bovem, & asinum: sed arguunt immeritò. Post ubi tertia decima lux Novum Solem ostendit, Magi, Stella duce, ipsum adoraturi perveniunt: in quo etiam id nobis succensent Critici, quod reges illos populari credulitate faciamus; at Magos Christi Adoratores, nec populi inscitia, nec licentia pictorum, sed venerabilis antiquior Traditio, Patrum suffragio confirmata habuit pro Regibus. Verumtamen ubinam puerum Magi invenerunt? In ipso Bethlehemitico antro. Stella etiam quando Magis apparuerat? Etiam si probabile sit, illis ante biennium illuxisse, longe tamen verosimilius est tunc primùm radios emisisse, cum illos à nascente Justitiae Sole mutuata est. Undè porro reges isti profecti erant? Ex Arabia. Cum dies Purgationis Mariae impleti sunt, petiit ex Bethlehem Hierosolymam, puerumque obtulit: Ergo tunc Herodis saevitia exarsa adhuc non fuerat? Optimè. Christus Jesus ante annos etiam duodecim, cum Parentibus Hierosolymam quottannis in die Solemni Paschae solitus erat adventare: Quomodo timore Archelai non prohiberetur? Audies. Maximè inter Criticos controvertitur, quam oris formam praesetulerit Christus Jesus: illi autem opinioni nos ultrò, & libenter subscribimus, quae denegat Christo pulchritudinem illam muliebrem, & affectatam, qua carnales oculi alliciuntur, sitam in rubore genarum, labiorum risu, illecebrisque oculorum; agnoscitque in illo singularem venustatem, in apta partium dispositione, convenienti statura, ac temperato colore constitutam. Anno excurrente Imperii Tiberii Caesaris decimoquinto baptizatus est Christus postridie Nonnas Januarii. Eadem Januarii die hyemis subsequens nuptiae illae factae sunt in Canà Galileae, in quibus Christus celebre illud miraculum patravit conversionis aquae in vinum. Inter Christi Baptisma vero ejusque salutiferam Passionem tertius exactis completus fuit

fuit mensibus annus, tribusque accessit annis ternus etiam mensurus orbis. Interea elegit Apostolos juxta mare Galileae, non ea proinde vocatione, de qua Joannes in initio sui Evangelii, nec ea quae narratur Lucae 5. sed in illa quidem, quae Matth. 4. describitur. Epistolam etiam interim ad Christum scripsisse fertur Abgarus Edessensorum Toparcha, & altera ad eundem Abgarum missa, dicitur Dominus dedisse responsum, haec vero litteras, licet non sint illae exploratissimae auctoritatis, tanquam genuinas tamen magna probabilitate defendimus. Memorato tempore elapso, subiit Christus Crucis patibulum anno aetatis suae trigesimo tertio completo cum tribus mensibus, Aerae Christianae trigesimo quinto VIII. Kal. Aprilis, veneris diei luce obducta caligine opaca: in quo illi errant absdubio, qui eclypsim patiente Christo conspectam, solum Judaeae Solis officium subtraxisse contendunt, non universis Orbis terrarum oris.

SACRA SERVATORIS FAMILIA.

XXIII.

Matthaei, & Lucae discrepantia circa Christi Genealogiam immeritò ab haereticis adversus nos urgeri, facile demonstratur ex diversorum Auctorum, quam nunc subjicimus expositione: Prima quidem sententia est; Josepho duos fuisse patres unum natura, id est Jacob, alterum adoptione, id est, Heli, quae licet oppinio minimè contemnenda sit; verumtamen sententia Julii Africani dicentis, Joseph fuisse natura filium Jacob, lege autem filium Heli, caeteris praefenda est: eorum tamen judicium non displicet, qui asserunt Heli Josephi socerum fuisse, eundem, qui & Joachim parentem Virginis Mariae. Infirma proinde momenta illa censemus, quibus nonnulli ducti sunt, ut crederent valde ambiguum esse num parentes

D

Vir-

Virginis, Joachim, & Anna fuerint adpellati. Imbecilla etiam illorum argumenta reperiuntur, qui Josephum aliam duxisse uxorem, existimarunt, priusquam cum B. V. iniret Matrimonium; virgo namque antea fuerat Joseph, & virginitatem, quam voverat, post desponsationem illibatam servavit. Ii porro, qui in Evangelio vocantur Domini Fratres, ejus consobrini erant.

HISTORIA ECCLESIAST.

PRIMUM SAECULUM.

XXIV.

JESUS-Christus Pontifex omnium, qui fuerunt, sunt, & erunt Maximus, cum Ecclesiam constituere, & Vicariam Summi Sacerdotii potestatem in unum aliquem, & eos omnes, qui legitima successione sequerentur transferre vellet, Simonem Petrum prae reliquis suis Apostolis elegit, cui merito nomen indidit Cephae ad ejus dignitatem praesignandam: Supremum tamen universalis Ecclesiae regimen à Christo Cephas adeptus non est, nisi post ipsius Passionem: Post illam verò per triginta septem administravit annos; primò quidem Hierosolymis; deinde Antiochiae, quantumcumque Antiochenam Ecclesiam post Romanam fuisse à Petro institutam irritò conatu ostendere nitatur Panvinius. Postremò vero Princeps Apostolici Ordinis ad Urbem Romam velut adversus humani generis communem perniciem repugnaturus deducitur, ubi Christi Vicario aeternam sedem constituit, quam ipse quidem usque ad vitae finem obtinuit; id quod omnes persuasum habuere usque ad saeculum Christi sextumdecimum, quo extitere haeterodoxi, qui veterum haeticorum audaciam supergressi, docuerunt; nec Petrum Romam venisse, neque Episcopum Romanum fuisse:

fuisse: Inauditam tamen antea oppinionem falsitatis convincit unanimes Patrum consensus, eorum etiam, qui jam indè ab initio Ecclesiae floruerunt. At quonam tempore venerit, difficilius est definire; venisse quidem imperante Claudio haud rectè inficiantur Papebrochius, & Pagius: In eam namque Urbem profectus Petrus est, secundo Claudii Neronis anno, Aerae Christianae quadragelsimo septimo, ubi postquam per viginti quinque annos commoratus est, mortem oppetiit. Cum Cephas Antiochiam perrexisset, in faciem ei restitit Paulus; quod cum Apostolorum Principi contigisse renuant nonnulli credere, imaginati sunt, Cepham hunc, quem Paulus Apostolus occasione legalium reprehendit, diversum esse ab Apostolo Petro, qui tamen inter se non conveniunt, nam alii quidem vilem quemdam hominem è plebe iudicant esse; alii autem unum è septuaginta Christi discipulis: utrique tamen à veritate aberrant.

APOSTOLORUM CONCILIA.

XXV.

Primum Christianae Ecclesiae Concilium Hierosolymis ab Apostolis celebratum est pro eligendo Matthia loco proditoris Judae: sortibus propriè dictis electio prudenter, ac licitè commissa est: Ergo licet absolute sortibus uti in Electionibus sacris? Irrecta illatio. Secundum Apostolorum Concilium pro seligendis etiam septem Diaconis ad sedandum murmur Graecorum coactum est: in quo septem illi Diaconi verè fuere instituti, & Sacra Ordinatione muniti, nedum ut forent vulgaris, & profanae mensae praefecti, sed etiam, ut essent sacri sacrae mensae Ministri, quales sunt, & hodie in Ecclesia Diaconi. Congregatum est tertium Apostolorum Concilium pro decernenda Petri, & Joannis ad Samaritas missione,

conferendi gratia illis Civibus Confirmationis Signaculum: In hoc Sacramento ministrando, Sacrum Chrisma Apostoli adhibuerint, necne, prorsus inexploratum est: quid probabilius? ipse dijudica. Pro edendo Fidei per Orbem praedicandae Symbolo, & designandis unicuique praedicantium regionibus, quartum opus fuit colligere in Ecclesia Concilium. Quintus, & ex Apostolicis, omnium celeberrimus Coetus, celebratus fuit ab Apostolis pro definienda quaestione Antiochiae suborta, de Circumcisione, Legalibusque servandis aliis, à Gentibus ad Christum conversis: Hoc Concilium exemplar fuit, & norma subsequentium: Omnes Apostolos praeter Jacobum Minorem huic Concilio interfuisse credimus: Ea porro, quae in ipso statuta sunt, licite modo non observantur. Synodus dein Apostolorum sexta Mileti habita est, pro hortandis Ecclesiae Primoribus, ad summam pro ea vigilantiam: Nomine Majorum verò ad hunc conventum vocatorum, non presbyteri tantum intelligendi veniunt, sed maxima ex parte Episcopi. Habita est septima pro tollenda Gentilismi suspicione de Paulo à Judaeis concepta: Sanctificationem Paulo in eo Concilio commendatam Nazaraeatus votum intelligimus. Feruntur Antiochiae aliud celebrasse Concilium Apostoli, novemque ibi Canones edidisse: Hujus Concilii auctoritas satis solido nititur fundamento, quidquid alii crediderint.

HAERESSES, ATQUE HAERETICI HUIUS SAEC.

XXVI.

Antiquus humani generis hostis, & nova semper molestus, & gloriae Christi aemulus, cum vidisset super Simonem Petrum suam à Christo aedificatam Ecclesiam, suo quoque noluit carere Simone, cui, ut fundamento, erigendum per quaelibet saecula omnis haeresis

thea-

theatrum incumberet : De hoc Simone plura in palaeſtra : Illud ad rem modò : credidiſſe Simonem inter alia haereſum monſtra : Donum Dei poſſe pecunia poſideri : Mundum non eſſe creatum à Deo, ſed ab Angelis : Hominem non eſſe liberi arbitrii : Non eſſe ad ſalutem neceſſaria bona opera, ſed ſufficere fidem : Non eſſe futuram corporum reſurrectionem : Animam tranſmigrare de uno corpore in aliud ; quos omnes errores in circo confutandos ſuſcipio. Cerinthus Simonis diſcipulus, de Chriſto, ac de Beatitudine virulentam tradidit diſciplinam, adverſus quam firmiſſima fide tenendum eſt, Jeſum-Chriſtum eſſe unam, eandemque Perſonam Deum eſſe, ac praeeſiſtiſſe Incarnationi, neque à Joſepho procreatum, ſed ex Virgine abſque virili conſortio natum in tempore : Rejiciendum praeterea eſt, atque inter anniles fabulas amandandum Regnum mille annorum à Cerintho excogitatum ; nec in carnis deliciis beatitudo (quod ipſe praestat) conſtituenda eſt. Caeterorum hujus ſaeculi haereticorum hiftoriae enarrandae, eorumque falſis dogmatibus refellendis, paratus ſum.

ROMANAE URBIS EPISCOPI.

XXVII.

Linum, non autem Clementem fuiſſe immediatum S. Petri ſucceſſorem verior eſt, & communior ſententia. Illa etiam oppinio arridet nobis magis, quae poſt Linum Cletum enumerat, & recenſet quarto loco Clementem, de quo diſputat mundus, ſit quartus, ſit ne ſecundus. Num Anacletus idem ſit, atque Cletus apud antiquiſſimos Scriptores pugna invenitur, nihilo tamen minus, Anacletum à Cleto ſecernendum exiſtimamus. Clemens fuit Romanus genere, & quidem praeclariſſima Stirpe procreatus : Ejus martyrium fruſtrà nittitur Baſnagius evertere.

SCRIP-

SCRIPTORES.

XXVIII.

Celeberrimum Flavii Josephi testimonium , quod de Christo profert XVIII. Antiquit. Lib. cap. 8. germanum , & sincerum esse defendimus. Hermam sensu Pastorem permulti inter Scriptores II. Saeculi connumerant , at floruisse Saeculo I. & sub Clemente perspicua res est : Pastoris hujus opus Tripartitum , ut canonicum laudatur ab aliquibus antiquorum ; verumtamen utilissimum esse credimus, at non tale cui nefas sit refragari. Atque hic quidem liber communiori sententia probatur , reliqui in controversia positi sunt , & aequè recipi possunt , ac rejici ; ut sunt opera S. Dionysii Areopagitae , quae an ipsi sint adscribenda meritò dubitatur. Scripta Marcelli filii Marci Praefecti Romanae Urbis, etiam inter ea , quae dubiae sunt fidei accensentur. Prochorus unus ex septem Diaconis scripsisse fertur S. Joannis Apostoli vitam , de cujus authographia jure etiam haesitatur. De Lini Pontificis Libris non una est Eruditorum sententia: Verosimilius arbitramur, Linum litteris revera mandasse Petri , & Pauli martyrium , sed libros à Lino exaratos non esse illos , qui modò illius nomen praesefereunt. Lino adjungendus est Abdias , Judaeus genere , & Babyloinorum Episcopus , de cujus libris, cur haesitemus plures sunt causae minimè contemnendae. Sequuntur Acta martyrii S. Andreae , scripta , ut fertur à Presbyteris Achajae , quae tanquam genuina à pluribus recipiuntur , & ut spuria rejiciunt plurimi , neutrorum verò argumenta sunt prorsus invicta. Acta Pauli , & Teclae eodem habenda sunt loco , & in illorum librorum classe locanda , de quibus opposita licet probabiliter adserere. Epistolas duas S. Martialis vulgò dictas , aliam ad Burdigalenses , aliam ad Tolosanospu-

ipurias esse censemus. Philo Alexandrinus Judaeorum disertissimus, merito inter Scriptores Ecclesiasticos hujus saeculi numeratur: Ejus liber de Temporibus, inscriptione plane eminenti videtur esse suppositus. Reliquum est ut de Pilati Actis dicamus: Fertur Judaeae Praeses his actis ad Tiberium scripsisse ea, quae de Christo gesta erant, eique illatum Crucis supplicium, & ipsius Resurrectionem innumeris testibus comprobata: Varia sunt de eisdem Actis Eruditorum judicia; nostra autem sententia haec est: Acta Pilati rejici absque temeritate non posse; corrupta tamen, & adulterata fuisse. Addimus pro coronide, Epistolam, quae sub nomine B. Mariae ad Mesanenses circumfertur suppositam esse. Romanorum hujus saeculi Imperatorum seriem, & historiam, atque alia ad illud pertinentia proferam in palaestra rogatus.

SAECULUM SECUNDUM.

PONTIFICES.

XXIX.

HUjus Saeculi primordia Anacleti Pontificatus occupat, exitum Victor: Eorum qui interim habenas Ecclesiae modulati sunt ordinem, & gesta, sciscitare. Utrum Victor Asianos more Judaeorum Pascha celebrantes re ipsa anathemate innodarit, an vero id solum interminatus fuerit, ambigitur: Illorum sententia, qui existimant Pontificem non processisse ultra minas Graecae Eusebii narrationi conformior est, eaque probabilior: nihilominus illorum opinio, qui ajunt, Victorem anathema in Asianos pronuntiasse, non omnino destituta est probabilitatis praesidio.

CON-

CONCILIA.

XXX.

OMni jure Romana Synodus sub Victore Papa coacta, celebrandum Pascha constituit, non alio die quam Dominico plenilunium primi mensis sequente: hanc Synodum subsequutae sunt aliae quamplures, de quibus in pelaestra. Praeter Concilia autem habita in causa celebrationis Paschatis duo alia hoc saeculo credimus celebrata.

HAERESSES.

XXXI.

AEOnum fabulam Hesiodo more finxit circa annum Christi 120., Imperante Adriano, Valentinus: ejus Haeresi nulla figmentis teracior: Ergo jure merito Valentiniana AEonum fabula exploditur. Adversus perniciosissimum alterum Valentini dogma, quod Basilides, & Marcion, aliique Phantasiastae adpellati, ausi sunt propugnare, quod, nempe, veram, & corpoream carnem Christo Domino negat, Sacrae Litterae, Patrum Traditio, atque Theologicae rationes invictae, militant apertissimè, quae Verbum Divinum veram carnem assumisse, evidentissimè demonstrant. Post Valentinum prodiit sub Antonino Pio audacissimus haeresiarcha Marcion, qui inter alia adserta impiissima, quorum etiam confutationem suscipimus, scipitam suscitavit de duobus diis, bono, & malo oppionem, quae jam olim è posteris Cham una cum Idololatria coepit disseminari; quamque cum caeteris haeresibus hujus saeculi adgredimur expugnandam.

SCRIPTORES.

XXXII.

Sancti Ignatii Martyris nomine quindecim circumferuntur Epistolae, ex quibus septem illae, quae scriptae sunt, ad Ephesios, ad Magnesianos, ad Trallianos, ad Romanos, ad Philadelphios, ad Smirnaeos, & ad Polycarpum, purum sunt, & genuinum S. Martyris opus. Quinque verò illae, quae inscribuntur ad Mariam Cassobolitam, ad Antiochenos, ad Tarsenses, ad Philippenses, & ad Heronem, dubiae auctoritatis. Tres illae porro, quae habent in titulis, ad Mariam Virginem Deiparam, ad Joannem Seniore, & altera ad Joannem eundem, suppositiae. Reliquorum hujus Saeculi Scriptorum, necnon, & Imperatorum Romani Imperii seriem, & gesta dicam rogatus.

SAECULUM TERTIUM.

XXXIII.

Historiam Pontificum, & Imperatorum Romanorum, hujus Saeculi, & omnium succedentium sigillatim exprimere, molestum esse existimavimus; jucundius futurum judicamus, ut illorum seriem, & praecipua gesta tu roges, nos verò libentissimè proferamus. Praetereunda certè in hoc saeculo non est Rebaptizantium historia: Igitur inter multos haereticos, qui Baptismum repetere consueverunt, etiam à Catholicis baptizandos eos, qui ex haeresi veniunt, veterum Patrum nonnulli tradiderunt, inter quos secundo aevo desinente Agrippinus extiterat, ejusque gentilicius Tertullianus: Verumtamen haec Anabaptismi quaestio, tunc magna animorum contentione agitata est, cum tertio labente Saeculo, rebaptizandos haereticos, adversum Stephanum Romanum Pontificem avidissimè propugnarunt Firmilianus Caesareae Cappadocum Antistes, & Cyprianus Episcopus Carthaginensis;

E

quo-

quorum de hoc argumento Epistolas tamquam genuinas recipimus. At ex quo praeclarissimus Martyr Cyprianus decreto Sancti Stephani sit obluētatus, nequit indè labefactari Romanorum Pontificum in rebus fidei, & morum iudicium irreformabile.

SAECULUM QUARTUM.

XXXIV.

HUjus Saeculi initio primordium habuit Monarchia Hispanorum, quorum Regni ditionis singulos status, in quibus, vel patriciis legibus gubernati sunt, vel habuerunt Moderatores, aut Carthaginenses, aut Romanos, vel Gothos, aliosque exteros sortiti sunt Reges, vel sub jugo Saracenorum ingemuerunt, singulos denique Monarchas hujus Nationis, eorumque gesta, etiam propugnaturus narrabo. Primum hoc Saeculo celebratum fuit OEcumenicum Concilium in Urbe Nicaea, Magni Constantini Imperatoris opera: At verò circa Nicaenorum Canonum numerum inter multos controvertitur: Eam sententiam nos oppinamur probabiliorem, quae adserit, Plenarii hujus Concilii decreto, non plures fuisse editos Canones, quam viginti pervulgatos. Praecipua hujus Synodi convocandae causa fuit, ad damnandum Arium Presbyterum Alexandrinum impiè de Divinitate Filii oppinantem, qui Arianae haeresi nomen dedit. Compluribus inter Patres Veteres, hujus haeresis teterrimam maculam nonnulli affricarunt, adversus quos modò.

ANTENICAENORUM PATRUM CONTEXITUR

Apologia.

XXXV.

PRimus igitur, qui hujus erroris insimulatur Ignatius Martyr, in suis Epistolis Verbi Divinitatem apertissime tradidit. Justinus item ejusdem Verbi Divinitatem, & adfir-

adfirmavit, & credidit. Nec Arianis, nec Sabellianis prae-
lulit Eloquentissimus Apologista Athenagoras. Propug-
nat etiam Verbi Divinitatem in libris adversus haereses
Irenaeus. Injustè demum Clemens Alexandrinus Arianif-
mi insimulatur. At Origenes Adamantius ab hujus haere-
sis nota cum caeteris purgari non valet. Potest autem
Dionysius Alexandrinus, cujus Epistola Ariani in suae
haeresis patrocinium perperam advocarunt. Sententia
porro probabilior est, Tertullianum Verbi non impro-
basse Divinitatem.

PATRES NICAENI.

XXXVI.

Eusebii Caesariensis fides pendet in ambiguo, eamque,
quam malueris de illius Orthodoxia arripere senten-
tiam, ad tuum arbitrium revocamus. Liberius primae
tantùm ex Sirmiensibus subscripsit Formulae, in qua sup-
pressum dumtaxat erat vocabulum *Omoouſion*, fidei tes-
tera tunc Orthodoxae; non secundae, quam jure adpellat
Hilarius *blasphemiam*; nec tertiae, in qua similis Patri de-
cernitur Filius esse, explosso *ſubſtantiae* nomine. Hosius
Cordubensis, Arianis tandem illorumque impietati con-
ſenſit: verumtamen in Arianica impietate non obiit.
Hymnus *Te Deum Laudamus* jure merito Ambrosio, &
Augustino tribuitur. Non ita certa proferri potest sen-
tentia de Auctore Symboli, qui Athanaſii nomine cir-
cumfertur; undè quaestio de Auctore Symboli potest in
utramque partem defendi. Sed ut eo undè egressa erat re-
ferat se oratio, Vocabulum *Omoouſion* ritè, atque oppor-
tunè à Sacro-Sancta Nicaena Synodo fuiſſe receptum,
Symbolo additum, & consecratum, constanti ſententia
propugnamus. Caetera ad hujus saeculi historiam perti-
nentia in palaeſtra narrabo.

SAECULUM QUINTUM.

XXXVII.

TRes quinto Saeculo haereses praecipuae ab inferis emerferunt, Pelagianorum, videlicet, Nestorianorum, & Eutychianorum.

PELAGIANA HAERESIS.

XXXVIII.

Hujus sectae primordia ad Paulum Samosatensem esse referenda, non nisi leves conjecturae suadere videntur. Illud verosimilius est, Origenem de Divina Gratia haeticam tenuisse sententiam. Alter Pelagianae haereseos Adfertor, Ruffinus fuit, á quo Celestius errore imbutus est: sed an fuerit Aquilejensis ille percelebris, an Syrus, vel Palaestinus alius, inter Eruditos non convenit: sed fuisse Aquilejensem, interea nos propugnamus. Etiam Theodorus Mosuepstenus fuit alter Pelagianorum Padromus. Nomen veró haeresi, & Sectae Pelagius dedit Patria Britannus; fueritne Scotus, sive Hybernus, vel Anglus, res prorsus incerta est. Eandem omnino circa Patriam, sententiam proferimus de Celestio, qui fuit Canis ille Albinus per quem Pelagius latrabat: utrosque veros Monachos fuisse, omnino inficiamur. Status Pelagianae haeresis tres tantum oportet ita distinguere: Primus, in quo Pelagius nullum prorsus interioris gratiae adjutorium agnovit, affirmans, ad bene operandum sufficere liberum voluntatis arbitrium, praesupposita tamen lege, atque doctrina. In secundo erroris statu, admisit quidem praeter legem, atque doctrinam, gratiam, quae dilectionem inspirat, sed ad facilius, non ad simpliciter operandum; eamque praecedentibus meritis comparatam. In tertio tandem statu confessus

fessus est gratiam internae illuminationis etiam ut simpliciter necessariam ; at numquam gratiam excitantem voluntatem per inspirationem caritatis. Quartus igitur status Pelagianae haereseos , in quo agnoverit veram gratiam consistentem in indifferentia liberi arbitrii, commentum Jansenianum est , non error Pelagii. Veram ergo actua-lem gratiam Pelagius numquam agnovit : Habitua-lem quidem gratiam ipse confessus est , at nec hanc saltem agnovit sensu omnino Catholico.

SEMIPELAGIANI.

XXXIX.

HAeresim Pelagianam circa Christi gratiam , aliquo temperamento moderatus est Julianus Eclanensis Episcopus , ita nempe , ut aliquam gratiam necessariam fateretur ad boni operis incrementum , nullamque ad initium , sive praecedentem imperfecti boni cupiditatem. Julianum istum etiam Patria fuisse Eclanensem , eique uxorem fuisse Iam , filiam Emilii viri Consularis , & Episcopi Beneventani, contra nonnullos censemus. Tunc autem haec haeresis coepit in Sectam coalescere, cum delato in Gallias Augustini Libro de Corrept. & Grat. coeperunt Lirineses Monachi, inter quos aliqui scientia, & sanctitate conspicui, insectari S. P. doctrinam ; de qua re Augustinum admonuerunt Prosper, & Hilarius: Multorum autem animis incesit opinio, duos istos Augustini Admonitores, Episcopali dignitate praefulsisse , fuisseque Hilarium Episcopum Arelatensem , & Prosperum Regiensem ; sed qui sic existimant, procul ipsi à veritate aberrant : Unde irrito conatu Baronius , & Belarminus , contendunt, Prosperum Regiensem Ecclesiae clavum ante Maximum suscepisse. Semi-pelagianorum ducem, & Coriphaeum fuisse Casianum , virum alioquin doctrina, & sanctitate percelebrem , non ab-

abhorremus dicere: Fuit quidem Casianus Joannis Chri-
 fostomi discipulus, non inficiamur, sed in hac re doctri-
 nam Magistri non est adsecutus, qui Semipelagianismum
 quidem praefocavit potius, quam docuit. Post Casia-
 num verò Semipelagianam haeresim, Faustum Rejensem,
 dicimus suscepisse tuendam. Alii sunt etiam sanctitate, &
 eruditione percelebres viri, inter quos eminent Vincentius
 Lirinensis, & Hilarius Arelatensis, quos Semipelagianos
 dici, aegrè ferunt nonnulli; verùm dicendi sunt tamen:
 quamvis quod attinet ad Hilarium satius esse duxi, ut
 sententiam tibi deligendam relinquam: Verùm si Pela-
 gianum fuisse credideris, sententiam tandem abdicasse fa-
 tearis, oportet. Gennadium porro Semipelagianis adhae-
 sisse, vera est, & communior sententia.

HAERESIS NESTORIANA.

XXXX.

Nestorius Constantinopolitanus Antistes novam hae-
 resim invexit duas in Christo distinctas Personas,
 divinam unam, & humanam alteram adserens, addensque
 B. Virginem Mariam nullatenus dicendam fore Deipa-
 ram: quam erroris maculam ipsi quidam abstergere nisi
 sunt, sed innaniter; unionem enim utriusque naturae hy-
 postaticam revera negavit impiissimus haeresiarcha Nesto-
 rius. Huic se pernicipi constanter opposuit S. P. N. Cy-
 rillus Episcopus Alexandrinus, Nestoriumque multifariam
 de sententia pravè concepta dimovere conatus est, misit
 etiam ad ipsum, quibus subscriberet, duodecim Anathe-
 matismis; quos ille aliis totidem eludere nissus est, suam-
 que rabiem adaugens factionem perversam suis faventem
 partibus conflavit Clarissimorum etiam virorum, à qui-
 bus Apollinarii haeresis objecta Cyrillo est, nec haec sola,
 sed etiam scelus maximum, & immane, scilicet, quod
 Hy-

Hypatiam celeberrimam Philosopham Alexandrinam, ductus invidentia, & livore, fecisset à plebe membratim discerpi: utramque hanc impactam Cyrillo calumniam, repellendam suscipimus; illudque denique tuendum, perversam Nestorii haeresim in Concilio Ephesino, cui Cyrillus praesedit fuisse penitus profligatam. De Eutychiana haeresi plura in palaestra.

HAERESIS PRAEDESTINATIANA.

XXXI.

Praedestinatianorum Haeresim nullam fuisse unquam, constanti primùm sententia tenemus; hinc fictitiam haeresim commentitios pariter habuisse Adsertores, inferimus. Quid ergo? Nonne in Monasterio Adrumeti, Augustino adhuc superstite, non fuit haeresis Praedestiniana? Non fuit utique. Vel saltem sub Celestino non erupit in Galliis ejusmodi Praedestinatianorum Secta? Ne tunc etiam. Aut denique Goteschalchus toties damnatus, Praedestinianus non fuit? Non fuit quidem, licet veram causam imprudenter susceperit defendendam.

S A E C U L U M S E X T U M.

INCORRUPTICOLAE.

XXXII.

Aphartodocitae olim, & Severitae pietatis praetextu persuadere conati sunt, Christi carnem ante Passionem incorruptibilem fuisse; qui cum corruptionis nomine, eam intelligerent, per quam anima à corpore divellitur, atque corpus ipsum subjicitur alterationi, defectibusque corporalibus meritò rejiciuntur: melius eis cesisset si corruptionis vocabulo, eam intellexissent, qua corpus in ele-
men-

menta, ex quibus compositum est dissolvitur, ac tabe, macieque inquinatur, sic enim Catholicis consensissent.

CORRUPTICOLAE.

XXXIII.

Contrario errori addicti fuerunt Corrupticolae, qui Christum passionibus addictum perversa intelligentia dixerunt. Nam si passio accipiatur prout praecise adficit animum, aut sensus corporis dolore, ac tristitia, *verè ac naturaliter* Christum passum esse, fatebimur: si verò sumatur, quatenus animum, aut corpus adficit mente reluctante, aut hanc à rectitudine avertit, atque perturbat, nullam passionem accidisse credimus Salvatori.

SAECULUM SEPTIMUM.

XXXIV.

Frustrà Monothelitae unam in Christo voluntatem vi potius, quam ratione statuere conati sunt: frustrà Macarius duas in Christo voluntates, unicam *personalem* adpellari debere contendit: frustrà denique unica in ipso Theandrica operatio conficta est: Duae enim sunt in Christo naturales voluntates; duae etiam similiter operationes, ut in VI. Generali Synodo, cui nefas est refragari, definitum est. Gratis autem nonnulli adfirmant, in hujus Synodi decretis pro Theodoro fraudulenter oblitterato, Honorii nomen fuisse suppositum: Fuit enim damnatus Honorius Monothelitis morigerans. Fuerit ne, an non fuerit Honorius haereticus, nihil praejudicatur ad Petri Cathedram, cujus in rebus fidei numquam fallit, aut fallitur definitio: At Honorium planè Monothelitam adfirmare non ausim, illius enim ad Sergium litterae nihil nisi Orthodoxum exprimunt. Lustratorum, ac subsequentium Saeculorum historicam narrationem, si rogaveris proferam in propatulo.

HIS-

HISTORICO

DOGMATICA RELIQUA,

APOLOGETICA, CRITICA, ATQUE

Polemica Adserta.

XXXV.

Polemica igitur Theologia ducentes exordium, debellandi primùm Athei veniunt, ad quos revincendos ex Physicis, Metaphysicis, & Moralibus Disciplinis evidentissima desumuntur argumenta : Existentia quippè Dei etiam sola ratione duce certó demonstratur his omnibus, & singulis momentis : Primó : Ex rerum creatarum contingentia. 2. Ex motu, & serie causarum secundarum. 3. Ex rerum adspectabilium compagine, constitutione, ordine, pulchritudine, atque regimine. 4. Ex naturali hominum instinctu. 5. Ex communi Sapientum confessione. 6. Ex parvo numero, vita, & ignorantia Atheorum ; atque haec argumenta adeo obvia sunt etiam ferinis hominibus, ut nulla gens usquam fuerit adeo extra leges, moresque projecta, ut non aliquem Deum crediderit. Valdè etiam probabile est, inditam esse singulis hominibus ab universorum Auctore ingenitam, atque anticipatam ideam sui : idea autem illa supposita, facillè demonstratur Deum existere : at quod idea entis perfectissimi sit reapse cuique congenita, non est ita certum, ut indè possint Athei evidenter convinci ; licèt exploratissimum sit dari hanc ideam, aut insitam, aut à sensibus haustam, ex eaque divinam probari existentiam. Hac igitur perspecta argumentorum congerie, ecce jam, quàm innane sit Platonicum Enthusiasmum, quó Deum esse

F

esse

esse materiam undique diffusam , & per omnia confluentem, commentus est! quàm absurdae Cavillationes Democriti , Epicuri , Leucippi , aliorumque hujus furfuris hominum! quàm impium Systema Benedicti Spinosae , cujus summam proferam in palaestra ! Contra Tritheitas etiam , & omnes Idololatrias validissima suppeditant Divinae Scripturae argumenta , quibus Deum unum esse certissimè demonstratur: Solidissimum pariter contra eosdem illud est , quod eruitur ex innumeris á Deo patratis miraculis: Comprobat Dei unitatem etiam manifestissima ratio: Eadem constantissimè corroboratur Gentilium Scriptorum testimonio: nec minus robustè Idololatrarum amentia. Ecce quàm superstitiosa sit Idololatria ! quàm sordidè de Deo sentiant Gentiles ! Ut ergo hanc Deo indignam, effictamque ab ipsis de Supremo Numine ideam oblitereamus , Catholico Dogmate adserimus: Deum esse id quo nihil melius excogitari potest , Unum , habentem omnia detractis imperfectionibus , superexcedentem incomparabiliter omnia , Ineffabilem , Infinitum , Aeternum , Imensum , Omnipotentem , Immutabilem , Purissimum denique Spiritum omnis materiae expertem. Atque haec quidem omnia natura ipsa testante novimus. Sed ó! naturae vocibus induratae hominum aures ! Jam penè à mundi primordiis ducit originem Polytheismus ; non ab Enos , ut labili fundamento ducti autumarunt nonnulli: non ab Hebraeorum gente , cui nec illum Moyses praescripsit , sed à posteris Cham longè ante Moysen. Antropomorphitae Deo corpus adfinxerunt humana praeditum forma , & effigie: hujus erroris Patres insimulantur quidam , Melito Asianus Sardensis Episcopus , Tertullianus , Epiphanius , Audiis ; duo posteriores immeritò Antropomorphitis accensentur , Melito vix excusari potest , Tertullianus illis proximus fuit , dum saltem adseruit Deum esse corporeum. Divinam simplicitatem evertisse Gilbertum

tum

tum Episcopum Pictaviensem, constat inter omnes, sed de illius haeresi non est eadem Theologorum sententia: nobis sanè, Gilbertum, Deum à natura, Personas á Relationibus, & concretum ab abstractis realitèr sejunxisse compertum est: num etiam divina ad invicem Attributa separaverit? Elige. Solo naturali lumine, nequit Deus ab aliquo intellectu creato intuitivè videri: Potest quidem humana mens superno aliquo lumine irradiata, Deum, ut est in se totum conspicerè: illum comprehendere, nullatenus. Fictitium est etiam lumen illud increatum, & sempiternum, in quo Graeci Palamitae jactabant se Deum videre: His minimè praelusserunt Chrysostronus, Theodoretus, & Hieronymus, qui nec Visionem Dei *in se* impossibilem usquam adseruerunt: immeritò etiam á nonnullis morosis Criticis traducuntur tamquam Armenorum fuligine adpersi Ambrosius, Isidorus, uterque Cyrillus Hierosolymitanus, & Alexandrinus, Gregorius Nyssenus, Epiphanius, & Basilius. Beatorum corpora non ita per Resurrectionem spiritualia sunt evassura, & alterius naturae á corpore, ut Deum oculorum organo intuitivè conspiciant: Erant Augustini tempore, qui hanc in spiritum immutationem tenerent, quos tamen etsi Augustinus alicubi non reprehendere visus sit, aut etiam quaestionem hinc indè versatilem ducesse, non tamen anceps fluctuavit, sed huic ipsi opinioni se minimè adhaerere perdocuit. An aliqui in hac vita degentes Deum viderint, cum quaestio ambigua sit, pro utraque parte certabimus: B. V. Mariae, D. Paulo, aliisque, quos proferemus, probabilius est intuitivam Visionem aliquando fuisse concessam. Seclusis etiam, & amotis carnalibus deliciis, & legalibus observantiis, non est futurum in terris post resurrectionem Christi regnum ad mille annos protrahendum. Nam exutis corpore animabus nec ad minimum tempus Dei Visio differtur, si plenè sint à maculis purgatae. Atque

huic quidem Catholico de animarum beatitudine Dogmati, nullatenus adversatur Ambrosius. Quod autem Augustinus fluctuet de secretis receptaculis animarum, summae ejus perspicacitatis indicium est; verumtamen de gloria, & felicitate earum non dubitat. Joannes porro **XXII.** neque ut privatus Doctor adsertivè docuit Sanctorum animas carere Visione Dei ante corporum Resurrectionem. Est utique in Deo omnis plenitudo scientiae, qua seipsum comprehendit, & quaslibet creaturas, sive possibiles, sive futuras, sive praeteritas, sive praesentes; minimas etiam res, actus item intellectus, & voluntatis, futura omnia etiam libera contingentia, & conditionata, sive salutaria illa sint, sive impia. Est pariter in Deo vera Voluntas, & opposita necessitati libertas, qua cuncta quae creavit summo prosequitur amore. Vult verò praesertim voluntate sua antecedenti hominum universorum, non Electorum tantum, salutem; pro omnibusque, nemine excepto, sanguinem suum sudit. Gubernat quoque Deus Providentia sua, omnia, etiam abjectissima, & minima: nec reguntur ista fortuna; atque si cor hominum non fuisset fatuum, non credidisset fatum. Erronea est animarum praesistentia, quam finxit Origenes, & commentitium meritum Praedestinationis comparatum ante illarum unionem ad corpora. Turpissimè etiam erravit circa Praedestinationem Pelagius, dum alios praedestinari dixit ad gloriam, alios ad supplicia, quia illos Deus praescivit piè, sanctèque victuros viribus arbitrii nullo indigentis gratiae Salvatoris beneficio, hos è contra usque in finem novit in scelera prolapsuros. Calvinus verò è contrario procedens, de reprobatione positiva docuit, nullam aliam causam habere praetèr Divinam Voluntatem, id est, fieri independentèr à praevisione cujuscumque peccati tam actualis, quàm originalis: Horrendum sane, detestabile, & omni execratione dignissimum dogma!

San-

Sanctissimae Trinitatis Mysterium propugnare conantes, hostes primos offendimus Judaeos, qui cum Christo Jesu non credant, in Sacrosanctum hoc Mysterium consequenter blasphemant: Coeci plané homines, qui eam, quam statim in principio Genesis versu primo, aliisque pluribus locis revelatam habent veritatem, intelligere nolunt. Prodit indè Sabellius, adversus quem tres in Deo distinctas Personas adserimus: Sed tribus Personis unam non specie tantum, verum etiam numero credimus inesse naturam. Et ut caeteros oppugnemus circa Trinitatem Errores, Verbum Dei á Deo Patre aeterna generatione procedens, ipsique Patri Consubstantialia adserimus. Spiritum quoque Sanctum veram, ac subsistentem Personam esse adversus Macedonianos tuemur: á Patre demum, Filioque procedere, constanti fide tenemus: Immeritó porro Graecos, schismatis sui, violatum Symbolum causam praetertere; licitè enim, & rationabiliter Particula *Filioque* Symbolo fuit adposita. Atque à Trinitate quidem ad illius nobilius opus descendamus, Angelos, scilicet, quos existere quidem de fide proculdubio est. Eorum natura spiritalis omnino est, & incorporea. De eorum verò immortalitate, illud certum, & indubitatum est, quód nullus futurus sit Angelorum, sive bonorum, sive malorum interitus. Persistit in homine lapso, & originalis peccati labe notato liberum voluntatis arbitrium: Et meritó à Tridentino Concilio fulmine prostrati sunt Luterni, indifferentiam liberi arbitrii merè passivam adstruentes. Verum, ut singulos perversè de gratia Christi sentientes perstringamus haereticos adserimus: Primó adversus Pelagianos, praeter habitualement gratiam necessarium esse ad actus supernaturales, praemovens aliquod actuale adiutorium. Deindè contra Semipelagianos, gratiam Christi ad initium fidei necessariam esse. Praeterea in Jansenianos, libertatem indifferentiae requiri etiam in statu naturae lapsae

sae ad meritum, & demeritum. Baji, porro, Jansenique
 errores, qui nequiter à Quesnello renovati sunt, profligatos
 omnino esse à Clemente XI. in Constitutione *Unigenitus*:
 Huic quidem Constitutioni refragari velle, aut illam eludere,
 extremum nefas est; attamen illam, aliasque Constitutiones
 Pontificias non eludunt, nec adhaerent Bajanis erroribus,
 qui propositionem 38 inter Bajanas, in sensu caritatis
 habitualis, & gratiae sanctificantis adserunt fuisse
 proscriptionem. Jamque ad Divini Verbi Incarnationem
 explicandam venientes, Filium Dei veram, & corpoream
 carnem adsumpsisse statuimus; eamque non aliunde
 traxisse, quam ex illibato Mariae Virginis utero:
 Quod Catholicum Dogma sicut non ignoravit Sanctus
 Hilarius Pictaviensis Episcopus, nec inficiatus est unquam,
 ita non denegavit Redemptori nostro verissimi doloris
 sensum. Quidquid temerè effutierit impiissimus haeresiarcha
 Nestorius, admittenda est in Christo una dumtaxat
 Persona; & gloriosissima Virgo verè, & propriè *Theotocos*,
 id est, Deipara est adpellanda. Animarum de corpore
 in corpus transmigrationem, quam Ethnici fabulati sunt
 enarrabimus, eamque nedum Divinis Oraculis, sed verae
 etiam rationi contrariam esse propugnabimus. Eisdem
 argumentis convelli penitus judicamus aliam Ethnicorum
 fabellam de praemio, aut supplicio, bonis hominibus,
 vel malis post eorum mortem secuturo, confutam ex
 lepidis narratiunculis de lethaeo fluvio, de Cymba Charontis,
 de tribus inferni iudicibus Minoe, Aëaco, & Rhadamanto,
 aut quamcumque aliam Ethnici confinxerunt. Sadducaeorum
 quoque Philonis, & Essenorum errores, aliaeque Pseudo-
 Rabinorum fabulae de sedibus animarum, nullis Divinarum
 Scripturarum testimoniis innituntur. Nos igitur Orthodoxa
 fide tenemus, Justorum animas ante Christi adventum,
 superna quidem in Coelis Visione non fuisse donatas,
 sed tamen interea abditis quibusdam in Sedibus,

dibus,

dibus, quas Lymbum dicimus Patrum, fuisse detentas: Decedentibus veró Justis, quibus alicujus culpa macula luenda remanet paratum esse Purgatorium: Qui porro mortali aliquo crimine infecti, vel solo originali decedunt, mox in Infernum descendere, poenis tamen disparibus cruciandi.

Haec paucula dedimus sigillatim exposita, habes reliqua apud Enchiridion Theologicum Scholastico-Dogmaticum in octo Tomos distributum, Auctore R. A. P. M. Fr. Petro Andrea Gauggi, ad usum Scholae Ordinis Carmelitarum editum, cujus universa illa Placita propugnamus, quae pulcherrimè, & eloquentissimè statuit in Tractatibus de Proemialibus, de Deo Uno, & Trino, de Deo Angelorum, & hominum Conditor, de Deo Incarnato, de Deo Auctore gratiae, atque de Deo Praedestinatore, & Glorificatore Sanctorum.

THEOLOGIA SCHOLASTICA.

PROLEGOMENA.

XXXVI.

Cholastica Theologia, sive speculativa illa sit, estó Ecclesiae non sit, omnino simpliciter necessaria; ipsi tamen valdè perutilis est, & necessaria ad melius esse: Propriè scientia: Et habitus formaliter, & quidditative supernaturalis, materialiter veró, & quoad entitatem naturalis: Qui ad praxim simul, & speculationem reducitur.

DE

DE ESSENTIA, ET EXISTENTIA DEI.

XXXVII.

DEI Existentia, quae primum illud est, quod in excellentissima Dei natura mentis nostrae sistit contuitum, adeo, natura duce, conspicua venit, ut nullus omnino adultus homo, quantumvis feras, & barbarus ratione utens, hanc ipsam ignorare invincibiliter possit. Hinc cum Scholasticis ponimus, quod haec propositio Deus est, non est *à priori* quidem per nos cognoscibilis, est tamen *à posteriori* evidentè demonstrabilis: Qua etiam ratione Dei unitas ostendi potest. Existentia Dei est praedicatum Dei essentiale ab ipsa Divina Essentia nullatenus cum fundamento distinctum. Et licet plura sint praedicata, Dei essentialia, gradus tamen perfectionalis ultimò constituens naturam, nullum est aliud praeter *Intelligere radicale*, quod nomine *Intelligentiae primae* à N. V. R. D. meritò nuncupatur.

DE DIVINIS ATTRIBUTIS.

XXXVIII.

Atributa Divina inter se, & ab Essentia actualiter distinguuntur ex natura rei, non absolute quidem, sed intentionaliter. Unitas, Veritas, & Bonitas, Dei Attribute sunt: Necnon Divina Simplicitas, quae omnem compositionem etiam rationis excludit: Est etiam Dei Attribute Immensitas, qua in locis Deus est non per suam operationem, sed per substantiam, & essentiam.

DE VISIONE INTUITIVA.

XXXIX.

Possit ne Deus creare rationalem substantiam, quae connaturali sibi modo valeat Deum intuitivè videre? Pro libito resolves. Potest certè oculus corporeus humanus

nus divinitus elevari ad Deum videndum ; sed de ordinaria lege Lumine gloriae opus est : verumtamen, an Lumen gloriae sit ipse Deus , sive divinum , & increatum Lumen menti beatorum intimè adfulgens, suoque fulgore , & motione imprimens illi qualitatem , & habitum , quae sit ejus ordo , adfectio, & modificatio , an verò entitas quaedam realitèr distincta à Deo , & ab anima , incerta planè res est in utramque partem trahenda. Species impressa , & verbum mentis, á visione relegantur: Repugnentne ? Elige. Inaequalitas visionis provenit á Luminis gloriae inaequali participatione.

DE ENTE SUPERNO.

L.

Licèt Ens supernaturale viribus naturae non sit evidentèr demonstrabile , potest tamen ejus possibilitas rationibus urgentibus conjectari secluso quocumque lumine superiori , aut Divina Revelatione. Ens autem supernaturale quoad famositatem suae significationis consistit in excessu supra totam naturam Theologicam : Formalitèr verò, in consortio Divinae Perfectionis. Non datur quidem in natura adhuc ea quae ordinata est ad ordinem supernum appetitus innatus ad entia , & dona superna, datur verò ad actus supernos supposita actuali gratiae elevatione. Actus porro superni naturales sunt quoad entitatem , supernaturales quoad modum.

DE SCIENTIA DEI.

LI.

DE Divina Scientia sermonem instituentes , potentiam intellectivam primò agnoscimus in Deo per modum actus primi ab actuali intellectione conceptibilitèr

G

di-

distincti: Cujus virtutis cognoscitivae ratio formalis, immaterialitas est. Inde verò scientiam propriè, & formalitèr talem in Deo paritèr reperimus: Quae tamen nec formalitèr, nec virtualitèr discursiva est. Divinae Intellectionis objectum formale specificum est Divina Essentia ut objectivè distincta ab Attributis: Attributa, & Relationes sunt objectum secundarium intrinsecum: Creaturae tantum resultativum. Scientia demum Dei adaequatè dividitur in Speculativam, & Dispositivam, Media rejicitur.

DE SCIENTIA FUTURORUM.

LII.

Certificatur Deus de futuris liberis absolutis purè naturalibus ratione sui permissivi decreti, & illorum libera determinatione, generali supposita influentia. De futuris eventibus liberis supernis, in decreto suae Divinae Voluntatis, quo vult praevenire creatam, gratia, & vocatione modificata libera determinatione creaturae. Certò videt Deus futura omnia conditionata, sive quorum conditio disparata est, sive ordinata ad eorum futuritionem: de decreto in quo talia futura cognoscit, in palæstra.

DE DIVINA VOLUNTATE.

LIII.

Inter plures Divinae Voluntatis divisiones ea celeberrima est, qua in antecedentem, & consequentem distribuitur: Consequens quidem voluntas dubium non est quin impleatur: verumtamen antecedens impleatur ne semper? Judex esto. Deus amat creaturas posibles secundum esse proprium, & distinctum, quod in se habent: Amor autem Dei erga hujusmodi creaturas est formalitèr, & simpliciter liber, necessarius secundum quid: Qualis ille
amor

amor est etiam, quo Deus prosequitur suam ipsiusmet bonitatem: Existencia porro diligit omnimoda libertate; quae tamen Libertas Dei simplicitatem non laedit.

DE PRAEDESTINATIONE, ET REPROBATIONE.

LIV.

Optimè definitur ab Augustino Praedestinatio: *Praescientia, & praeparatio beneficiorum Dei, &c.* Opera moralium virtutum à Deo praevissa, nullo pacto Praedestinationis nostrae causa sunt, adhuc de congruo: Praedestinatio enim ad gloriam in statu naturae lapsae omnino gratuita est. Proinde Electio efficax ad gloriam non fit post merita ex gratia finali absolutè praevissa: Potest tamen probabiliter sustineri, bonum usum finalem liberi arbitrii sub gratia Christi praevissum, esse motivum ocasionale allicitivum Praedestinationis Adulorum. Magnus est Electorum numerus, sed valdè exiguus si comparetur cum numero damnandorum: verumtamen si de Catholicis sermo sit, qui Christi Sacramenta frequentèr recipiunt, illis praesertim, qui Confraternitatibus Rosarii, aut Scapularis B. Mariae Virginis adscripti, earum obligationibus satisfaciunt, longè plures credimus felicitatem aeternam adipisci, quam suppliciiis aeternis adjudicari. Etiam reprobatio negativa nullam habet causam in reprobis nisi fortè ocasionalem; quantumvis oppositum etiam probabiliter sustinebimus.

DE SANCTISSIMAE TRINITATIS MYSTERIO.

LV.

Sanctissimae existentia Trinitatis naturali lumine evinci non potest; sed ne possibilitas quidem ejusdem

Mysterii solo creatae mentis acumine positivè demonstra-
tur. Duae tantum sunt in divinis reales processiones ad
intra, generatio, nempe, Divini Verbi, & spiratio Per-
sonalis Amoris. Si Spiritus Sanctus à Filio non procede-
ret, adhuc ab eo realiter personaliter distingueretur. Rela-
tiones originis, quae penes utrumque respectum reales
admittendae sunt in Deo, & numero clauduntur qua-
ternario, ineptè quidem per puras negationes explicabis.
Verbum denique procedere adserimus ex cognitione Es-
sentiae, *Attributorum*, omniumque simul Personarum.

DE ANGELIS.

LVI.

SEclusa fide, Angelorum existentia utcumque proba-
bilitè, non autem demonstrativè potest evinci. Pos-
sibilem Angelos inter differentiam, sive genericam, sive
specificam, sive numericam, Theologus rectius agendo
negare non debet; quam autem dicant de facto definiri
certò non potest. Probabilius tenendum est, Angelos
omnes cum habitualis gratiae, & sanctitatis dono non in
puris naturalibus fuisse conditos. Illique in prima sua
creatione versatilem tantum gratiam sortiti sunt: An ve-
rò in primò instanti creationis ejusdem peccare potuerint?
Resolve. De Angelorum via, in propatulo.

DE HOMINE, ET EJUS ULTIMO FINE.

LVII.

PRimus homo in statu gratiae habitualis, & originalis
justitiae fuit à Deo constitutus: Et status quidem
Innocentiae, & justitiae originalis primi hominis est con-
junctus essentialiter cum gratia justificationis. Atque fuit
quidem necessarium primo homini pro statu Innocentiae
ad-

adjutorium ad benè agendum : non oportuit illud tamen fore ab intrinseco efficax , cum planè sufficeret versatilis gratia. Finis ultimus generalis humanae voluntatis est idem in specie omnibus bonis , & malis voluntatibus. Bonae autem voluntates non possunt habere plures fines ultimos particulares nec simul , nec successivè.

DE DIVINA GRATIA.

LVIII.

Actualis Gratiae adjutorium est : Mentis illustratio & inspiratio caritatis: verumtamen in delectatione potius , quam in illuminatione situm est : An sit qualitas quaedam ab intellectu , & voluntate entitativè distincta? **Resolve.** Gratia verò habitualis est : Caritas Dei diffusa in cordibus nostris per Spiritum Sanctum , per quam sibi inhaerentem homo consequitur non solum peccatorum remissionem , sed etiam sanctificationem , & renovationem interiorem , & fit haeres secundum spem vitae aeternae. Verumtamen , an impium justificare , filium Dei adoptivum constituere , & Regni Coelestis haeredem, habeat gratia ex natura sua, an ex lege, & statuto Dei? Tuo relinquimus arbitrio. Certè justificatio impii obtineri potest de potentia Dei absoluta sine aliqua forma creata animae intrinsecè inhaerente ; imò & sine motu liberi arbitrii proprii.

DIVINI VERBI INCARNATIO.

LIX.

Celeberrimum Jacobi vaticinium Genes. XLIX , praenuntiatum in lege Messiam advenisse , invictissimè demonstrat. Illud tamen , primò pervicaces Judaei commentationibus plurimis tentarunt excutere , postmodum
Chri-

Christiani, implexa ipsi adhibendo interpretamenta obscurissimum reddiderunt; verum nos illas contortas perversasque esse constantissime adferentes, haec veró minus idonea fore probabiliter propugnantes; hanc unicam ipsi adhiberi posse intelligentiam censemus: Praenuntiasse, videlicet, Jacobum, non recessurum Principem, ac Legislatorem, Nationem Judaicam pleno regimine moderantem, Synedrii Rectorem, ac Praesidem, virgam tenentem, & civilem potestatem etiam judicia capitalia exercendi, ex Stirpe, semine, & germine Judae, quousque veniret desideratus cunctis gentibus Christus Dominus noster. Refellitur quoque pervicacia Hebraeorum Oraculo Danielis cap. IX, aliisque Prophetarum Praedictionibus. Ergo jam venit Messias Prophetarum ore promissus Jesus Nazaraenus. Verumtamen in vi praesentis decreti, Adamo non peccante, Verbum Divinum carnem non assumpsisset. Purus homo de quocumque originem trahat, & adhuc à Deo creatus in statu gratiae, imó si dabile foret, quód esset in substantia supernaturalis per nullam potentiam posset satisfacere, nec ex rigore justitiae, nec de condigno pro suo, aut alieno peccato mortali. Opus hinc fuit, ut veniret ille, qui quolibet sanctitatis genere exornatus, nullam habuit, nec habere potuit peccati maculam, tametsi perfectissima arbitrii libertate poleret, atque aliundè praeceptum Patris de morte pro hominibus lubeunda, plenissima indifferentiae libertate adimpleverit, ut factum est adventu Salvatoris.

Si Scholasticis tricis nimium delectaris, immensam illam Conclusionum congeriem propugnare paratus sum, quas diffusè pertractat R. A. P. M. Fr. Didacus de Castilla Carmelita Hispalensis penès Tractatus, de Proemialibus, de Deo Uno, & ejus Attributis, de
Vi-

*Visione Dei , de Ente Superno , de Scientia Dei , de Divina Voluntate , de Homine , & ejus natura , ac statibus quibus concipi potest , de Justificatione Impii , de Ultimo fine hominis , de Praedestinatione Sanctorum , & Impiorum Reprobatione , de Sanctissimae Incarnationis Mystero , de Moralitate Actuum humanorum , & de Peccatis ; quos omnes in Speculo Theologico per V Tom. in Fol. distributo prolixè admodum , ac subtilissimè per-
lustrat. Tres etiam Libros R. A. P. M. Joannis Ximenez , de Deo Primo Motore , de Libero Arbitrio , & de Beatitudine.*

THEOLOGIA MORALIS.

DE LEGIBUS.

LX.

Universae Leges ut obstringant , has saltem necessario postulant conditiones , ut sint latae pro aliqua communitate , ut sint perutiles , & ad commune bonum referantur , ut justae sint , neque inhonesta praecipiant: His autem servatis omnibus , non ab aliis , quam à Communitatum Rectoribus leges ferendae sunt: Attamen si haec adsint universa , omnes , etiam justi , legibus subjiciuntur. Ac primum inter omnes leges locum tenet aeterna caeterarum omnium fons , & origo : cui omnia etiam insensibilia subdita sunt: Secundum , lex naturae , quae est : Ipsius aeternae legis in mente hominum per participationem incommutabilis rationis divinae facta transcriptio : Ejus existentia perspicua naturaliter est : Ejus permanentia , adeo in-

va-

variabilis, ut neque per abrogationem, aut subtractionem mutari possit, neque Romanus Pontifex possit dispensare ne observetur, nec Deus ipsemet proprie valeat dispensare. Praeter aeternam, naturalemque legem, etiam positivam Deus ipse constituit, Mosaicam, videlicet, & Evangelicam: & illam quidem à Deo esse ostendimus, quidquid garriant haeretici, nec pravis constitutam praecceptis. Optima etiam fuere Legalia in veteri lege praescripta, nec ante mortem Christi obligare desierunt: at non statim post Christi mortem mortifera fuere; nec Apostoli ea simulate servarunt, sed sincere; ut fecit certe Petrus Apostolorum Princeps, cui Paulus restitit. Ad Ecclesiasticas denique leges descendentes, adserimus, Decretales veterum, usque ad Siricium Epistolas ab Isidoro collectas, esse interpolatas, & magna ex parte suppositas, at interea non esse rejiciendas tamquam Apostolicae doctrinae fideique adversantes. Dicimus etiam incredibile esse, Constitutiones Apostolicas vulgo dictas, & octo libris sub Clementis nomine vulgatas, genuina esse sive Apostolorum, sive praefati S. Clementis Romani Pontificis opera. Canones denum Apostolici vulgo dicti, cujuscumque sint auctoritatis, sunt tamen Apostolis suppositi, & quamvis Clementi Romano à quibusdam adscribantur, probabilius est tamen horum Canonum Auctorem posteriorem esse Clemente.

DE HUMANIS OFFICIIS.

LXI.

PRincipio igitur actus humanus est: vita libera rationalis in actu exercito habita: habetque essentialiter connexum, quod sit voluntarius: Est autem actus voluntarius, qui est utcumque per rationem regulatus, & principiis generalibus, veris, vel apparentibus conformis:

Qui-

Quibus praelibatis facillimum est intelligere, voluntarium proprium, & perfectum, esse idem formaliter, ac liberum, & id ipsum adversus oppugnantium tela tueri: Involuntarium autem in negativo consistit. Ac Deus quidem vel ipse, non potest violentiam inferre voluntati humanae in actibus ejus elicitis, aut imperatis. Involuntarium simpliciter liberum secundum quid, sufficientem moralitatem habet ad peccatum. Nullius metus causa potest elici actus, aut imperari, quod peccatum sit: Contractus etiam omnes vi gravis metus ad extorquendum consensum justè, vel injustè incussi, facti, sunt ex natura sua validi: Verumtamen pactiones, & transactiones, ac plures alii contractus metu praefato habiti, sunt post sententiam Judicis rescindibiles.

DE CONSCIENTIA.

LXII.

Conscientia definitur: *Actus practicus, &c.* Igitur conscientia in sua propria acceptione, primò, & juxta Dialecticas regulas dividitur in rectam, & obliquam: utraque autem haec differentia ulterius secatur per certam, & erroneam: Hac postrema cum quis vestitus incedit si invincibilis illa sit, tenetur secundum eam operari: verumtamen ignorantiam invincibilem totius juris naturae collectivè accepti tam inditi, quam positivi concipere non possumus in aliquo homine, ex suppositione, quod conditus sit ut nunc. Valent tamen invincibiliter ignorari aliqua naturae jura. Divisio Conscientiae in dubiam, & scrupulosam est analogi in analogata. Dum in oppinione versamur si tenuis adsit probabilitas, eidem adversus legem morigerari iniquum est. Oppinio quippè probabilis nisi conscientiam moraliter certam ingeneret, recta non est morum regula. Nefas propterea est sequi

H

op-

oppinionem minus probabilem, quae libertati adblanditur in concursu oppinionis probabilioris, stantis pro lege. Quin etiam in conflictu oppinionum aequè probabilium, si alterutra sit tutior, nequit absque gravi flagitio derelinqui. Sequi tamen possumus in qualibet materia sive juris, sive facti sententiam probabilem, quae post diligentem veritatis inquisitionem appareat sententia opposita adeo solidè probabilior, ut ingeneret conscientiam moraliter certam, nec propria voluntate obcaecatam, quantumvis omnes scrupulos non abjiciat, sed tantum contemnat, ac superet.

DE SACRAMENTIS.

SACRAMENTA IN GENERE.

LXIII.

PRincipiò statuendum adversus heterodoxos, *Sacramenti* vocabulum jure, meritòque in Ecclesia retineri: Quòd licèt ad plura significanda usurpari solitum sit, jam à primis Ecclesiae saeculis adhibita vox *Sacramentum* est ad significandam sacram quamdam caeremoniam (ex iis quae sunt ex divina institutione) quae salutarem gratiae effectum in suscipiente operatur super eam mensuram, quam exigant suscipientis meritum, & praeparatio: hancque Sacramenti explicationem optimè tradunt Catholici. Verùm ut definitionem Metaphysicam exhibeamus, cujuscumque status Sacramenta complectentem, ecce hanc, qua Dialecticae regulis nulla conformior est: Signum symbolicum ex Divina Institutione conferens sanctitatem externam, & significans internam. Sensibilitas autem, & stabilitas de ratione sunt cujuscumque Sacramenti.

STATUS INNOCENTIAE SACRAMENTA.

LXIV.

EXtitisse de facto in statu Innocentiae aliquod Sacramentum, nulla satis firma ostendit ratio: neque inde tamen Sacramenti cujuscumque pro eodem ipso statu excluditur possibilitas; ita tamen, ut quodcumque pro homine Innocente futurum fuisset Sacramentum, non illud foret ex meritis Christi venturi, neque gratiam conferret medicinalem, sed solummodo prioris gratiae incrementum: Hinc institutio Sacramentorum Novae Legis in vi praesentis decreti repugnat cum statu Innocentiae.

LEGIS NATURAE SIGNACULA.

LXV.

POST lapsum primorum parentum fuit provissum statim à Deo de remedio, per quod Adamus, & ejus posterius possent à peccato mortali emundari, & recuperata Dei gratia, aeternam consequi beatitudinem. Fuit etiam à Deo provissum de remedio ad expiandos parvulos à peccato originali. Atque ad hanc quidem justificationem, in veteri lege tam naturali, quam scripta, sive intra, sive extra Sacramentum, recipiendam, fuit semper necessaria fides in Christum venturum. Verumtamen utrum in lege naturae fides parentum parvulis adplicata per actum internum, prodesse potuerit eisdem ad salutem, an verò necessaria fuerit etiam necessitate mediæ, caeremonia externa ejusdem fidei protestativa, ac subindè sufficiens non fuerit sola fides interna parentum? Tibi resolvendum relinquimus, dum nos utrumque pro sua quodque probabilitate tuemur. Credimus autem planè, fuisse necessarium necessitate praecepti hujusmodi fidei exter-

num aliquod signum pro parentum beneplacito determinandum. Jam ergo : caeremonia protestativa fidei in lege naturae, erat verum Sacramentum illius legis, parvulis iustitiam ex opere operantis, virtuteque fidei impertiens.

CIRCUMCISSIO.

LXVI.

A Brahamum omnium primum circumcissum fuisse, communis oppinio catholicorum est, quam adversus Herodotum, aliosque Scriptores antiquos constantissimè propugnabimus. Quod Circumcissio sit instituta à Deo ad delendum originale peccatum, expressa Augustini sententia est, Sacris Litteris etiam confirmata, & recepta à posterioribus Patribus : at haec omnia probabilitatis metam non excedunt ; nec omnino allucinantur, qui censent, Circumcisionem dumtaxat ad secernendum genus Abrahae à reliquis mundi gentibus fuisse institutam, assumptam verò ab Hebraeis fuisse in signum protestativum fidei in promissiones à Deo Abrahae factas, & remedium originalis peccati : Nam saltem negari non potest, quin Circumcissio data fuerit in signum distinctivum feminis Abrahae, & divinum generale praeceptum de protestanda exterius fide ad parvulos justificandos in lege naturae, adligatum fuisse ab Hebraeis huic Circumcisionis signaculo. Ergo illud extra aleam positum est, quòd fuerit Circumcissio verum ex veteribus Sacramentum, quod tamen cum caeteris ejusdem legis non conferebat gratiam ex opere operato, sed solum ex opere operantis.

SACRAMENTA NOVAE LEGIS.

LXVII.

Sacramentum igitur Novae Legis est : Signum sensibile Symbolicum à Christo Domino institutum, ejusque

que nomine sacro ritu exhibitum efficienter conferens, vel adaugens hominibus sanctitatem. Hinc cum Lotioni pedum veri nominis Sacramenti ratio non competat, septem tantum, nec plura, nec pauciora esse Evangelicae legis Sacramenta cum Ecclesia Catholica propugnamus: Quo in dogmate haeretici falso autumant, Augustinum non ea omnia agnovisse: Atque de Lotione pedum insuper adlerimus, eam ad Sacramentum Baptismi essentialiter non pertinere. Omnium Novae Legis Sacramentorum verè Christus ipse dicendus est institutor, & auctor; atque immediatus quidem; licet hoc à Tridentina Synodo non sit tamquam fidei dogma definitum. At nihil prohibet quin admittatur tanquam possibilis, congrua adhibita explicatione, simplex creatura habens facultatem sibi divinitus collatam, instituendi Sacramenta. Rebus constant tanquam materia Sacramenta, & verbis tanquam forma perficiuntur: At illorum materia, & forma, quae hoc nomine meritò nuncupantur, non habent cum principiis rerum corporalium aequabilem analogiam. Verba autem, quae forma dicuntur Sacramentorum, nec promissoria sunt, nec concionatoria, ut nequiter contendunt haeretici, sed verè consecratoria. Sacramentorum materias, & formas Christus determinavit ipse: Non est ergo cur Ecclesia ullatenus immutandi materias hujusmodi, & formas inesse sibi sentiat potestatem. Dum quis in Sacramentis conficiendis utitur materia, aut forma probabili, non solum caritas ab eo labefactatur, verum etiam injuria Sacris Mysteriis irrogatur, & religio parvipenditur: haec tamen dicta sunt, nisi extrema urgeat necessitas, nam in extremo laboranti, nisi praesto sit exquisitum medicamentum, denegari non debet praesens. Substantialis materiae, & formae mutatio, irritat Sacramentum, non autem accidentalis: caeterum si haec fiat ea intentione, ut inducatur aliqua haeresis, aliter, &

aliter

aliter resolvetur, si jusseris, in palaestra. Conditionalem formam ante VIII Christiani nominis saeculum obtinuisse non constat: Nec tamen propterea nefas est eam aliquando in Sacramentis usurpare. Sequitur, ut de Sacramentorum Ministris dicere instituiamus, quos Angelos esse, (si de Ordinariis sermo sit) inficiamur: Possunt quidem Angeli sancti, & beati in Coelo regnantes, extraordinaria accepta à Deo facultate, Sacramenta conficere, atque conferre: Sed ordinarius Sacramentorum Minister, solus est homo viator: Nec singuli prorsus homines quorumlibet Sacramentorum Ministri sunt; sed tantum illi qui fuerint ritè vocati: Si verò haec vocatio adsit Ministro, nihilque aliorum desit, quae ad Sacramenti constitutionem necessaria sunt, id est, aut materia, aut forma, aut intentio, validè conficit, confertque, improbus, scelestissimusque Sacramenta. Sacerdos tamen laethalis culpae sibi conscius, impiè, atque illicitè Sacramenta conficit, & ministrat: Quòd de aliis Sacrorum ministris Ordinariis, Diaconis praesertim, est adferendum: Itaque extra necessitatis casum Sacramenta ab impio Sacerdote peti non debent. Utcumque etiam fide careat Minister Sacramentorum, dummodo caetera, quae necessaria sunt non deficient, validum conficit Sacramentum. Insuper, ut validum sit Sacramentum, necessaria est Ministri intentio, qua non mimicè, & irrisoriè operari, sed verè, & seriò proponat sibi facere saltem illud, quòd facere intendit Ecclesia. Ad Sacramenti validitatem optima est ex parte Ministri intentio actualis, virtualis sufficit, habitualis, & interpretativa sunt, & dicuntur ineptae. Porro sola intentio, quae feratur dumtaxat ad ritum externum, excludatque à Ministro deliberationem internam omnem, faciendi aliquod sacrum, adhuc implicitè, & generaliter acceptum ut Sacrum, ad Sacramenti validitatem non sufficit. At de intentione subjecti non adeo de-

debemus esse solliciti, sufficit enim aliquando ad recipienda validè Sacramenta intentio habitualis, aut interpretativa: verùm si haec saltem deficiat, inaniter ab adulto Sacramenta omnia recipiuntur, si unicam dempferis Eucharistiam. Non erat quidem de ratione Sacramentorum antiquae legis, quòd significarent perfectam sanctitatem actu conferendam in eorum susceptione: Insigne namque id est, & singulare Sacramentis Evangelicae legis, quibus utique essentialè est significare gratiam sanctificantem in eorum susceptione actu conferendam ex opere operato obicem non ponentibus: Phisicène, an moraliter illam causent? Judex esto. Quoquo modo se habeat, haec virtus productiva gratiae habitualis, & sanctitatis internae Sacramentis antiquae legis propriè non conveniebat: Nova ergo, & vetera Sacramenta conveniunt tantùm analogicè. Denique inter Sacramenta legis gratiae Baptismus, Confirmatio, & Ordo, Spirituale signum, & indelebile (characterem meritò dicimus) in anima imprimunt suscipientis, quo fit, ut iterari non valeant.

BAPTISMUS.

LXVIII.

Baptismatis Sacramentum ante Christi Passionem, & quidem in ipso Jordane, cujus aquis per Joannem Christus ipsemet baptizatus est, probabilius dicitur institutum: At non hinc inferas, illud statim fuisse necessarium, necessitate mediæ ad salutem; atque homines ad susceptionem ejus obstrinxisse: hujusmodi enim obligatio, atque necessitas non viguit nisi post Christi Resurrectionem, & sufficientem Evangelii promulgationem. Christi, & Joannis baptisma unius, ejusdemque esse virtutis, perperam sensit Calvinus, quem secuti sunt ejusdem furfuris alii, manifesta enim est inter
 utrum-

utrumque differentia. Omnibus sive parvulis, sive adultis necessarius Baptismus est necessitate medii ad salutem: adultis veró qui rationis compotes sunt, & Evangelicae legis notitiam habent, additur etiam necessitas praecepti. At si aliquo in casu aqua, aut Minister haberi non possint, cor contritum, & humiliatum nonne despiciet Deus? Minimè: Cum enim triplex sit Baptismus in Scriptura etiam Divina memoratus, Fluminis, scilicet, Fluminis, atque Sanguinis, suppleri tunc posset in adultis Baptismus Fluminis per Baptismum Fluminis, seu per ardens Sacramenti hujus votum; atque in omnibus sive parvulis, sive adultis per Baptismum Sanguinis, sive Martyrium. Non defuerunt, qui ignem, aut oleum, aut vinum, vel quidquid loco balnei esse potest, baptismatis elementum esse crediderint, sed ineptè quidem, sola enim aqua naturalis Sacramenti Baptismatis est materia remota: at modo elementaris aqua sit, sive per immersionem conferatur, sive per infusionem, sive per asperionem Baptismus validum reddit. Legitima verborum forma jam indè ab initio in Baptismate adhibita haec est: *Ego te baptizo, &c.*: ubi verbum exprimens actionem requiritur omnino ad validitatem: Essentialis pariter omnino est ad valorem expressa Sanctissimae Trinitatis invocatio. Plures Scholasticorum arbitrati sunt, quod ex speciali Christi revelatione Apostoli in primitiva Ecclesia in nomine Christi baptizaverint; utut veró hanc sententiam desseramus, & meritó, nulla tamen censura notanda est. Cum ergo nec Apostoli ipsi Baptismum contulerint umquam absque expressa Trinitatis invocatione, si in solo Christi nomine modó conferretur, non haberet Baptismus validitatem suam. Episcopi primó, tum etiam presbyteri, sunt ex officio Baptismi solemnes, atque ordinarii Ministri: Diaconi non nisi

nisi ex delegatione: Attamen in casu necessitatis, quilibet, five laicus, five mulier, five haereticus, five paganus. Licet quidem, atque expedit recens natos infantes baptizare: Non tamen salva aequitate idem fiet de pueris infidelium parentibus reluctantibus, nisi despotice subiecti sint, ab iis, quibus despotice subduntur; vel si Judaei sint, ex plenitudine potestatis, quae est in Romano Pontifice: verum si haec omnia intersint, licite utriusque, & prudenter sacro Baptismate regenerari valent.

CONFIRMATIO.

LXIX.

Secundum Sacramentum est Confirmatio, quod à Christo Domino immediate institutum esse, inter omnes constat, sed de tempore hujuscè institutionis non conveniunt Theologi; probabilius tamen esse censemus institutam fuisse Confirmationem post Christi Resurrectionem. Illius materia essentialis manus est impositio, simul atque Chrismatis unctio, adeo ut ex utroque ritu coalescat adaequata essentialis Confirmationis materia: & quidem Chrismatis unctionem spectare ad hujus Sacramenti essentiam, de fide credimus esse. Ad compositionem Chrismatis non sufficit oleum ex amygdalis, nucibus, &c., necessarium est oleum olivarum: Nec simplex oleum absque balsami mixtione sufficiens est hujus Sacramenti materia; sed an balsamum permisceri debeat necessitate Sacramenti, an praecepti tantum? Elige, quod malueris. Chrisma oportet ex necessitate praecepti esse consecratum: Dubium item non est quin talis consecratio de jure ordinario ad solos Episcopos pertineat; verumtamen an possit à Sede Apostolica committi simplici presbytero? Exploratum non est. Ut nunc de forma dicamus, haec non est, ut censent nonnulli oratio Episcopi

I

prae-

praecedens unctionem Chrismatis ; sed verba illa *Signo te, &c.* forma sunt Confirmationis adaequata. Soli Episcopi sunt ordinarii Confirmationis Ministri : potest tamen simplex Sacerdos extraordinaria facultate fideles confirmare : verum , ut simplex Sacerdos valide confirmet, requiritur in Ecclesia Occidentali delegatio Summi Pontificis ; in Orientali vero consuetudo universim recepta , quam idem Romanus Pontifex , aut adprobet , aut saltem permittat. Illi soli idonei sunt ad hoc Sacramentum suscipiendum, qui sunt initiati Baptismate : sed hi quidem omnes etiam infantilis aetatis ; licet consultius expectetur in confirmandis usus rationis. Oportet etiam confirmare aegrotos , & energumenos ; de amentibus , audies. Si confirmandus sibi met conscius sit laethalis culpa, debet Confessionem Sacramentalem praemittere : Debet insuper confirmandus esse fidei rudimentis instructus , orationibus munitus , & jejunus. Quamvis autem hoc Sacramentum non sit necessarium necessitate mediæ ad salutem, necessarium est tamen necessitate praecepti , peccantque laethaliter , qui hoc Sacramentum contemnunt : At quinam contempsisse dicendi sunt ? Non ii tantum , qui illud spernunt tanquam inutilem caeremoniam , nam hi Sacris Litteris , Pontificum , ac Conciliorum definitionibus , atque Sanctorum Patrum antiquissima Traditione damnantur , quibus verum Novae Legis Sacramentum esse luce clarius demonstratur , sed etiam illi , qui Episcopo praesente , & dare parato , scientes , suscipere negligunt. Prior Confirmationis effectus est gratia sanctificans , quae firmitatem confert , & robur adversus fidei hostes universos ; de reliquis dicam. Ritus porro , quo olim haeretici , baptizati , & confirmati in haeresi ad communionem Ecclesiasticam recipiebantur , non erat repetitio Confirmationis. Addimus pro coronide , verba quibus utuntur Graeci , idoneam esse Confirmationis formam.

EUCCHARISTIA.

LXX.

Augustissimum Eucharistiae Sacramentum in visibili specie elementorum panis, & vini, ac invisibili Domini nostri carne situm est, non in sola Symbolorum consecratione, & sumptione. De hujus Sacramenti institutione dicturi, principio adserimus, immolatum olim fuisse Pascha Judaicum in mense Nisan Luna XIV exeunte, horis, scilicet, pomeridianis diei 14 mensis primi: Deinde, Judaeos Christi tempore, nec duplici Neomenia, nec duplici astronomico calculo usos fuisse: Illud figimus etiam, Christum pridie quam pateretur Pascha Legale cum discipulis manducasse: Praeterea adserimus, celebratum eodem die Pascha typicum à Judaeis: Nullumque istorum anno Christi emortuali solemnitatem Azymorum distulisse: Christum denique, ea nocte qua Eucharistiam instituit, legalis Paschatis caeremonias servasse: Ergo jam ad materiam Eucharistiae designandam devenientes, dicimus, Christum Eucharistiam in azymo consecrassse. Viguit autem in Ecclesia Romana ab Apostolis ad nos usque, perpetuus azymi usus. Hinc non adhaeremus illis, qui fermentum quod olim ad Titulos deferebatur, Eulogias esse crediderunt, erat namque Eucharistia pane azymo consecrata. Azymi panes in Eucharistiam consecrandi, ex Ecclesiae disciplina debent esse exiles, & figura rotundi. Tempus, quo usus fermentati obtinuit apud Graecos definiri nequit; antiquior certè est Photii Schismate. Validè autem conficitur Eucharistia, tam in azymo, quàm in fermentato: Est enim Sanctissimae Eucharistiae materia panis triticeus: verumtamen nihil, quod non spectat ad panis triticei substantiam, est apta Eucharistiae materia: At panis triticei, quaevis quantitas dummodo coram Sacerdote sit,

atque sensibilis, est valida Eucharistiae materia. Prudentiores sunt Latini Graecis nonnullis, qui Romanos insimulant de usu azymi, dum licet majorem sui ritus convenientiam monstrare possent, Graecos tamen non vituperant. Non licet Graecis apud Latinos commorantibus consecrare azymum, aut vicissim. Materia Calicis vinum est, & quidem de vite, nec ejus loco aqua, aut alius liquor substitui potest: vino tamen consecrando aliquid aquae ex perantiqua consuetudine, & Ecclesiae praecepto debet infundi; licet non ex Divino Praecepto, aut ex necessitate Sacramenti: In modica verò quantitate aqua infundenda est: Quae probabilius convertitur in Christi Sanguinem: Immediatè, an mediante conversione in vinum? Tuo relinquimus arbitrio. In una verò specie, si desit altera, sacrificare non licet. Quod formae hujus Sacramenti interest, non est ab Ecclesia definitum, Christum in Eucharistiae consecratione verbis usum fuisse: at usurpasse verba constanter nihilominus adserimus: Adfirmamus etiam, Eucharistiam Verbis Dominicis, non praecibus ante, vel post à Sacerdote recitatis consecrari, ut communis tenet Patrum sententia: solaque verba *Hoc est Corpus meum, & Hic est Calix Sanguinis mei*, essentialia esse; licet alia ommittere summa certè esset audacia: Ac demum verba consecrationis, nedum significativè, sed etiam assertivè enuntiari. Quidquid porro apud Orientales geratur, fatius est apud nos verba consecrationis submissa, quam elata voce proferre. Jam ergo his expediti, Catholicam de Eucharistiae Sacramento veritatem acriùs propugnare, adgrediamur, quae quo plures patitur adversarios, eo solidiùs statuenda est. Principio igitur, verè in Eucharistia contineri Corpus, & Sanguinem Domini nostri Jesu-Christi ex Sacris Litteris invictè demonstrari adserimus: Firmissima etiam sunt argumenta, quae pro hac veritate confirmanda ex Conciliorum

de-

definitionibus deducuntur : Neque Sacrosancta Concilia doctrinam novam , Patribusque incognitam tradiderunt ; viguit illa apud eos quovis Ecclesiae saeculo : Exemplaria etiam , & argumenta , quibus Veteres fidem huic mysterio conciliarunt , ad omnem ex animis expellendam haesitationem , sufficiunt : Sed quae Patres doctrinis exemplisque tradiderunt , non semel Deus Omnipotens adeo manifestè confirmavit mirabili rerum eventu , ut qui hoc Mysterium negare ausi sint , omnem humanitatem exuisse videantur : Hanc ergo veritatem , cum adeo perspicua sit , fidei quoque , & Ecclesiae Catholicae adversarii tandem fateri compulsi , solidissimum illi munimentum subministrant : Realitèr ergo , & substantialitèr Christi Corpus , & Sanguis in Eucharistia continentur , quòd nec Ratramnus Monachus Corbejensis , nec Rupertus Abbas , nec Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus (quidquid contendat Albertinus) inficiati sunt : Ergo perperam Eucharistia panis adpellatur , & figura Corporis Christi , & Antitypa ? Id verò constantissimè negamus. In Eucharistia non manet panis , & vini substantia , sed vertitur in substantiam Corporis , & Sanguinis Christi : Idque Catholicum Dogma est , quòd , & haeretici tandem fatentur , & cui nec Scholasticorum Orthodoxorum aliquis , nec Patrum vel unus , adversatur. Stercoranistarum Secta commentum est , nec enim ullus umquam Stercoranista fuit. Eucharistiae Sacramento debetur cultus latriae , qui ei semper fuit , & ubique exhibitus. Ritè in Templis Eucharistia adservatur , quam diligenter custodiri canonibus praescriptum est ; species autem Eucharisticas frequentèr renovari jure , meritoque praecipitur. Optimo etiam consilio Festum Corporis Christi institutum est , & Processio ejusdem SS. Corporis : Officium autem ejus diei non alium , quam D. Thomam Aquinatem habet auctorem. Religiosissimum est etiam , aliis quoque

tem-

temporibus Eucharistiam exponere , & circumgestare modo aliquae praeceptiones (de quibus in palaestra) ferventur. Nulli veró fas est in itinere Eucharistiam deferre nisi Romanis Pontificibus , quibus decentè praefertur. Ac jam de Ministro dicturi adserimus , nec laicos , nec adhuc Diaconos , Eucharistiam conficere posse , cum penès Sacerdotes solos potestas hujusmodi sit.

P O E N I T E N T I A .

LXXI.

POENitentia verum , & proprium est Novae Legis Sacramentum , quo peccata post Baptismum commissa , judiciaria Sacerdotum potestate remittuntur. Hoc Sacramentum , Tertullianus estó absolutè non negaverit , ita tamen ejusdem virtutem imminuit , atque efficaciam , ut absolvendorum graviorum criminum nullam dixerit inesse Episcopis , & Sacerdotibus potestatem : Sed abeat haereticus : nullum enim est tam grave scelus , quod deleri per Poenitentiam , & per Ecclesiasticam potestatem remitti non possit : Attamen remissio peccatorum nisi verè dolentibus non confertur : verumtamen quinam verè doleri dicendi sunt ? Caeteris praetermissis de quibus rogatus dicam , id tantum in praesentiarum adfirmo ; ad remissionem consequendam peccatorum per Poenitentiae Sacramentum non sufficere attritionem , quae solo poenae timore concepta , omnem excludit etiam initialem Dei amorem. Divinum porro est Sacramentalis Confessionis praeceptum à Christo hominibus , qui post Baptismum lapsi sunt impositum , atque in Ecclesia perpetuo custoditum.

E X T R E M A - U N C T I O .

LXXII.

UNctio infirmorum, quae, & extrema dicitur, Novae Legis est, & veri nominis Sacramentum, à Christo Domino immediatè institutum, & à Jacobo Apostolo promulgatum, cujus en optimam definitionem: Sacramentum à Christo institutum, quo per oleum benedictum, & orationem, aegrotantibus confertur baptizatis, gratia animam sanctificans, peccatorum abstergens reliquias, & ad extremum agonem confortans, & si animae expediat revocans, atque restituens etiam corpori sanitatem. Ejusdem Ministri, soli sunt Sacerdotes ab Episcopo consecrati.

O R D O .

LXXIII.

ETiam ordinatio, seu sacra illa caeremonia, qua inaugurantur Ecclesiae Ministri verum est, & proprium Novae Legis Sacramentum. Plura nomine Ordinis generalissimè accepti denotantur, sed quod ad praesens attinet, Ecclesiasticam adpellat Hierarchiam septem ordinibus distributam, quorum princeps est Sacerdotium: At hoc duplex est: Sacerdotium Magnum scilicet, Episcopatus, & Sacerdotium commune, videlicet, Presbyteratus simplex: In quo perperam negavit Aërius, ab Apostolorum aetate, atque ex ipsa Divina institutione, esse Episcopos à Presbyteris honore, & auctoritate distinctos: fuerunt etenim. De Sacro illo, quo Diaconi inaugurantur ritu, communissimè perhibent Theologi, esse illum veri nominis Sacramentum, quod utique tenemus. De Reliquis Ordinibus, dicam. Ordinum Hierarchicorum materia essentialis manuum est impositio, cui additur
tan-

tanquam materia accidentalis, & accessoria instrumentorum porrectio, ad majorem, scilicet, expressionem, atque declarationem. De singulorum forma, sciscitare.

MATRIMONIUM.

LXXIV.

Licitum, & honestum esse Matrimonium negarunt olim Simoniani, Marcionitae, & Manichaei; sed nunquid rectè? Perperam omnino: Matrimonii enim institutio à Deo est: naturali etiam legi consonans est Matrimonium, resque utilis, & honesta: Quid plura! Unum ex septem Ecclesiae Catholicae Sacramentis: At Sacramentum erit quidem si cum sacra materia, cum sacra forma, à Sacro Ministro conferatur; nam Matrimonium sine Ecclesiae Ministro contractum, Matrimonium quidem esse poterit, Sacramentum verò esse non poterit: Hinc Matrimonium, quod inter absentes per litteras, & procuratores contrahitur, non est Sacramentum: Hinc etiam Matrimonii Ministri vir, & foemina contrahentes, non sunt: Hinc porro id facillimè definitur, in quo inconstanter, & variè procedunt Theologi, quod nempe Matrimonium verè conferat gratiam, aeternae gloriae, qua utinam coronemur, monumentum eximium.

*Vt. R. A. P. M. Fr. Joannes Esquer, Sac. Theol. Dr.
& Stud. Regens.*